משפטי הטעמים

חלק שני

יבואר משפטי טעמי שלשת הספרים תא״ם אמ״ת
היינו תהלים משלי איוב.

ויבוא ליהי לעיון כי סגרתי בחוג הדקדוקים על מה שכ״י ומדוייק אך לי כי אותו ואלהי נוסח ברוב גירסותינו והנה הרב״ן ז״ל יקר אמר שידעה לו כי הר׳ יהודה חיוג פיה נוסח מה יקר חסדך אלהים (תהלים ל״ו) הקוץ בפתח שלו וכן עינותי בפתח קמוצה כי הנ״ל ועוד בירך (ת״י ד״ו) (ומצוו) בדפוס ווינציא הרב״ן ז״ל דוח ועל דחה כי ידעה לו שר׳ יהודה חיוג הו׳ עינו בספרו דוחן ולכן ירבו קלה (תהלים ל״ו) אליעי וכן בכ״י ישן הנ״ל עינותו אליעי דחה הרשע מעצו בדלת

אחרי שכתבתי כל הספר הזה בא לידי חומש של [illegible] ושלחתי אל [illegible] [illegible] כללים על טעמי אמ״ת [illegible] לעיין אחריהם. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

משפטי טעמי אמ״ת

ועי׳ לעיין בקונטרס הנגינות להרב [illegible] [illegible] בסידורו [illegible] סימן [illegible] [illegible] [illegible] אמת [illegible].

שער א׳

הנגינות והם הטעמים והמשרתים

פרק א׳

מספר הנגינות ומלכיהם ושמותם

הנגינות של שלשת הספרים איוב משלי תהלים וסימנם אמ״ת גם הם יתחלקו אל מפסיקים הנקראים ביחוד טעמים או מלכים ואל בלתי מפסיקים הנקראים משרתים, ואולם להרכבתם ולשמותם נשתנו נגינות ספרי אמ״ת מנגינות יתר כ״א ספרים [illegible] ביותר [illegible] הם [illegible] ואל נגינות [illegible] הספרים [illegible] עד שאני מספר המלכים [illegible] ומספר המשרתים [illegible] [illegible] אותם המלכים והמשרתים [illegible] שנמצאו בתוך ספרי [illegible] גם [illegible] בשלשת הספרים [illegible] המלכים והמשרתים [illegible] בהם בין ספרי [illegible] כאשר בסוף [illegible] הפרק.

ואלה שמות [illegible] המלכים

א) פזר ויש שקוראים לו [illegible].

ב) מהפך לגרמיה, כמו כי, לא־ל (תהלים ה׳ ה׳)

ג) אזלא לגרמיה, כמו לדוד, שפטני יי׳ (תהלים כ״ו)
והדבר שלא תחליף הלגרמי עם הפסק אף על פי שהם שוים בצורתם כי הקו הזה שאחר המהפך ושאחר האזלא הוא מודיע שזה המהפך ושזה האזלא הוא לגרמי טעם [illegible] מה שאין כן הקו הנקרא פסק הבא אחר [illegible] המשרתים לפעמים שאינו בא להפסיק [illegible] להפריד [illegible] בין ב׳ תיבות [illegible] להתחזק [illegible] במשפטי הטעמים [illegible] הפסק.

ד) רביע ויש שקוראים לו [illegible] ובזה יתחלק [illegible] אל רביע גדול ואל רביע קטן [illegible] שניהם שוים בצורתם [illegible] [illegible] לרביע [illegible] עולה ויורד רביע קטן להיותו טעם [illegible] כמו שיר המעלות ויקראו לרביע [illegible] [illegible] בין הטעמים רביע גדול להיותו טעם גבוה ומפסיק [illegible] גם במשרתיהם הם נבדלים כמו שאזכיר להלן [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כמו [illegible] [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

שער אל פזו

ז צינור״ הוא דרגא המונח בסוף התיבה לעולם כמו יחשכו״ כוכבי נשפו (איוב ג׳ ט׳)
גם אותי״ כרם אדמה (איוב י״ז ד׳) ונקדהו בסוף התיבה לעולם להבדילו מן
הצינורית הדומה לו בצורתה והיא מלרע ואותה נקדו לעולם קודם הברות המלרע
כמו אל״ יבושו בי קויך״ (תהלים ס״ט ז׳) הלזה הוא צינור והוא טעם לכן
דגד כמו שאחריו לעולם דגש והראשון הוא צינורית והיא מתחברת תמיד
עם המרכא או עם המהפך ונקדו המהפך או המרכא תחת הברות המלרע
הראוי לניגון והצינורית קודם לו כמו קרוב אל יבואו ובקולו של אור קרוב
מפני חשך (איוב י״ז י״ב) ובמלה זעירא נקדו הצינור בסוף כמו מי זה מלך
הכבוד (תהלים כ״ד ח׳) אתה סתר לי (תהלים ל״ב ז׳) והצינורית בתחלת התיבה כמו
יצילהו כי חפץ בו (תהלים כ״ב ט׳) כי חפץ בי (תהלים י״ח כ׳) ויותר יש להזהר להבדל
בזה כי נתבלבלו בו ספרי הדפוס בהרבה מקומות ונקדו צינור במקום הצינורית
וצינורית במקום הצינור ויהפכו הטעם למלרע והמלרע לטעם. ועוד תקבר זה לבן [illegible] הצינורית.

ח עולה ויורד וצורתו תאומות כי יש לו אחד דמות מרכא למטה בהברות המלרע ויש לו
דמות מהפך למעלה בהברות הקודמות לפני כמו הצלני המהפך על הצדי והמרכא
תחת הלמד, ויש בהברות שלפני המרכא [illegible] ינקדו המהפך בהברות שלפני פני
כמו בחסדך (תהלים ל״א ח׳) ויש העולה ויורד במלה זעירא ובסוף התיבה יחלוקהו
לשנים וינקדו המרכא על מקומה בהברות המלרע והמהפך בהברות האחרון של התיבה
הקודמת כמו כל פועלי און (תהלים י״ד ד׳) ספרתה אתה (תהלים נ״ו ט׳),
יקחהו אפל (איוב ג׳ ו׳) ובאופן זה השמיטו המקף הראוי להיות בין שתי תיבות
בשלי הקול והעמידו המהפך [illegible] תמורת המקף, וכן על פלגי מים (תהלים א׳ ג׳)
על דעת (איוב ל״ב ג׳) המהפך בסוף מלת על ומלת פלגי הוא מעמיד שתי התיבות
לאחת, וכמוהם ירמס לו (תהלים ס״ח ל׳) ואחלק בם (איוב [illegible]) שתי התיבות
האלה אינם ראוים לניגון כי הרי הנגון בהם חטוף ודינם להקף ומילוי מקום המקף
במהפך וכן כך הוא (שמ״ו [illegible]) וכן [illegible] כי דומיהם בכתבי יד [illegible] אלו
שבספרי הדפוס [illegible] שלפעמים השמיטו המקף ולפעמים נקדוהו כמו עולה על [illegible]
ודע שהרב [illegible] לעולה ויורד על המקף הזה לדרכו בעבור [illegible]
פזלי. וקראו אחד בעבור המרכא שהוא העיקר כי אין המהפך
כי אם לסימן המודיע שזה המרכא הוא טעם לא משרת, ויאמר עוד שזה המקף הוא מפסיק גדול
ויש לו כח [illegible] כמו האתנח וסוף כמו בתיבות פלגי מים, על דעת להבדילו
[illegible] בעבור המפסיק. והוא המפסיק היותר גדול שבפסוק והאתנח שאחריו פחות ממנו [illegible]
ואולם בחרו בשני סימנים לעולה ויורד [illegible] הצינורית מלרע.

שער ו׳ פ״ו

ח) דְּחִי ויש שקוראים לו ינוחי והוא טפחא במעמד בקמ״ל התיבה לעולם לבדו
על הטפחא אמרת בדומה לו בצורה והוא מעמיד בעות המחלקת. כמו
לקחת מוסר השכל (משלי א׳ ג׳) הוא דחי טעם וגם לקחת נפשי זממו
(תהלים לא׳ יד׳) הוא טפחא אמרת הטעמי טרחא מונחים, וכן סבבוני פרים
רבים אבירי בשן כתרוני (תהלים כב׳ יג׳) תיבת סבבוני בדחי וכן פי׳ א
פרים דגש וגם תיבת אבירי במונחים וכן תיבת כתרוני [illegible]
ופ.י.ג יש ב׳ תיבות שהראשונה [illegible] לעולם הדחי בתחלת התיבה השני כמו פה-להם
(תהלים קטו׳ ה׳) לגוזר ים-סוף לגזרים (תהלים קלו׳ יג׳) כי-בו ישמח לבנו (תהלים לג׳ כא׳)
עדיים מתן-לו (איוב כב׳ כד׳) הללו-יה כי טוב ה׳ (תהלים קלה׳ ג׳) כל הוא דבר ואסר
לעולם לא יבוא מרכא זמונח לאתנח במקומו ואף על גב שכתב בי׳ פ״ו. וביותר יש
להדבר בעלות דגירות כלה המעמדות בחולם או צירי להעמיד הדחי בקמץ
האות שמם תצמידנו במעמד הטעם הרי נתתי הטעם לשרת כמוכקוא
דביר דבירו (איוב [illegible]) הוא טפחא אמרת וגם כי-הוא על ימים יסדה
(תהלים כד׳ ב׳) הוא טרחא טעם הטעמי דחי ורוב ספרי הדפוס נתחלפו בהם,
ואם יהי׳ לך ספיקות בדבק הבט קודם האתנח בדבר חם הנותח לאחריו
הנה הטרחא לפני הוא דחי ואם האתנח לפני הנה הוא טפחא,
ועוד תוכל להכירו מן הניגון שהתיבה לפני זאת התיבה הנודעת לו במונח
תדע שהטפחא שאחריו הוא דחי לא מונחו כי לעולם לא יתחלף מונח ומונח
ואולם שהדחי מעמיד לעולם בתחלת התיבה אם הוא מעמיד בעות המחלקת
כראוי ואלו הי׳ לא טעם אחד. ולפעמים יש כח לדחי לשנות המעמד כמו האסל כמו אם-אצדק (איוב ט׳ כ׳)
הדלת נעלן קמץ ובעדות הצלול בחולם כב׳. וכן [illegible] בן תהלתה
התני בסגול קמץ וכו׳

ט) אתנח הוא חונה בסוף [illegible] מעמדים.

י) רביע מוגרש ויש שקוראים לו כתר יתין ומיועד לעולם הרביע מעמיד בעות
המחלקת והגדול ברואת התיבה כמו יבושו רשעים (תהלים [illegible]) כי-בחלום למשכבו
ובתיבה שלפניהם יעבדו שניהם על אות אחת כמו במזמור לו׳ נגד בני
אדם, על-יתר עושה גאוה (לא׳ כד׳) כי הפליא חסדו לי, גם בזה התראו הסופרים
והעתיקים בדרכה עיונות והשמיטו לפעמים הגרש ולפעמים הרביע מאופם אמנם ונגד
שניהם רבלו והמלו, ולכן כל מקום שתמצא הגרש לבדו ברביעה תדע נאמנה שנשמט הרביע
וכן שתמצא הרביע לבד [illegible] הסילוק תדע שנשמט הגרש כי הרביע הגורם לסילוק הוא
מוגרש לעולם ונכרל בזה מן הרביע פשוט שהוא לעולם במחצית הראשון של פסוק קודם לאתנח.
אך כבר דקדקתי ומצאתי שבכל מקום שאין אתנח בפסוק בנה הרביע לבדו קודם הסילוק אלא גרש עמו.

[illegible]

שער א׳ פרק א׳

י׳ שלשלת גדולה היא אלף ושפסיק וכבר עשו הספרים סימן עול אחר תיבת
השאלה גדולה להודיע שזאת השאלה טעם והבדילוהו בזה מן השאלת [illegible] שהיא
מלרעת כאשר אבאר עוד בסמוך ואמנם הבעלים [illegible]
ובס׳ ויהו אמנם ויתמהמה [illegible] כתב לא יהבי המגדן בספרי עין כורח
ג׳ בטעם שאלת בכל ספרים ונהגו נצה בגרנים לעמד שם פסק להגיד שאינה
מלרעת עכ״ל וכן כתב לא בגליון [illegible] ג׳ פעמים [illegible] ויש שנוהגים שם
פסק וטעות הוא כי לא נמצא שום פסק אחר השאלה, ומפני שיש בשאלת ספרי אמת
השאלה לפעמים עולה ולפעמים מלרעת [illegible] עד בוא הפסק להבדיל בין המלרע ובין
המלעלת [illegible] בכל ספרים לעולם היא מלרעת ובזה הם טועים [illegible] ואין לסמוך [illegible] שאלת [illegible].

יא׳ סילוק הוא סוף פסוק.

ה׳ אלה [illegible] על הטעמים הנהוגים בספרי אמת [illegible] יתר הטעמים של כל ספרים והיינו הפזר גדול
הקרני פרה, והסגולתא והתלישא, (הטרחא אחד או תלישה) [illegible], והירחיב והפסיק, והזקף, והתביר כולם
[illegible] הספרים (חוץ מן [illegible] פסוק לפרשה וסוף ספר [illegible] שהם כמו
פתיחה וחתימה לספר [illegible] והם נוהגים [illegible] טעמי כל ספרים) [illegible] סימן
הפסק נוהג גם בשלשת הספרים ואל אינו נכנס בכלל הטעמים כאשר מבואר בפרק השני.

והמשרתים לטעמים הם תשעה ואלה שמותם וצורתם.

א׳ מהפך הנקרא [illegible] והוא או פשוט כמו [illegible] או מצונרת [illegible] בצינור הצנורית
כמו [illegible].

ב׳ מרכא וגם היא [illegible] כמו [illegible] או מצונרת כמו [illegible]
[illegible]

ג׳ [illegible].

ד׳ שופר הולך למטה בצורת הנקרא [illegible]

ה׳ שופר הולך למעלה בצורת הנקרא [illegible] כמו [illegible].

ו׳ גלגל הוא ירח בן יומו

ז׳ [illegible] והוא המנוך בצורת [illegible]

ח׳ צנורית והיא בדמות [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

שרת בזאת כי לא תבוא כ״ז בתנועה המלוכה הנודעת למהפך ולמרכא והזינורית שורשה
שגה המהפך שורש לא מהפך לגרמיו ושגה המרכא שורש לא ~~[illegible]~~ טעם עולה ויורד וכן
כנגד לעשות סימן אחר סימן ולא הסתפקו בסימן אחד לבד באחד מהם כי חשש שמא יחשוב
הקורא שטעה הסופר הסימן ויבוא לידי ספק ויפה כתב החכם ראב״ע בספרו צחות שלגבות
שלו סימן מיוחד לדעת היות נקודה בתוך המלות וסימן אחר ליפה היא רק פעם שבא על
המלות גם עלו סימן מיוחד לגן יחין וסימן מיוחד לגן שמאל ולא הסתפקו בסימן אחד
באחד מהם שלא יחשוב אדם שטעה הסופר הסימן ויבוא להרפות החזק ולהחזיק הרפה וישלה
ימין לשמאל או שמאל לימין, ומטעם הזה [illegible] העמידו שתי סימנות שלא ראוי לתנועה כלל לסימן
שהזאת היו עלתי מתנועעת באחד מלבעת הצלפים, ומן הטעם הזה בעצמו סימנו המהפך
שהוא טעם, באופן אחר תיבה ונראהו לגרמיה, וסימנו המרכא להיות טעם, במהפך לשלה
בהמות אפני ונראהו עולה ויורד, והמהפך גם המרכא שורש סימנו בסימן זינורית בתנועה
המלוכה אשר לפניהם, ולכן לא תמצאו לעולם מהפך מזינורית שאחריו לגרמיו כי הזינורית סימן לביטול
לגרמיו והלגרמיו סימן לביטול הזינורית לכן הם סותרים זה את זה ואחרי לא יתכן הזינורית
כלו בדבור המרכא או המהפך לכן תמיה בעיני שטעות נפל בקצת ספרי הדפוס שנקדו
ואלהים אתה ידעת לאולתי (תהלים ס״ט ו׳) בזינורית ובלא מרכא וכן הוא בכל המדויקים וכתבי יד
שבכ״י ואתה ידעת גם שניהם במונח שורשים לאתנח וכן מסתבר, וי״ס שנקדו אלהים במרכא
ועם מונח שלו כמו כן ויגם דבר אבקש בכל לקמן שער כ״ב פ״ה. ועוד מצאנו בקצת ספרים אנה ה׳ הושיעה בזינורית
עם מונח שלו כמו, וי״ס זינורית עם מרכא וגם זה עלתי נכון כמו שאפרש בסמוך אבל הסמך
ואבל [illegible] הסיון

ט׳ שלשלת ~~[illegible]~~ והיא זה בלשונם אל שלשלת גדולה ובכך כתבתי גם להספרים עלו פסק אחר כל שלשלת
גדולה להבדיל בינה ובין השלשלת קטנה שהיא שרתת, וכל שלשלת שבמקרא פסק חוץ מן שמונה שהם
שרתים ועלתי מפסיקים ומלא בספרי אמ״ת, וכן מצאתי במסורת כתב יד המוסרת ח׳ שלשלת
דלא פסקן וסי׳ אין ישועתה לו באלהים סלה (תהלים ג׳ ג׳) חונה מלאך ה׳ (תהלים ל״ד ח׳)
לך דומיה תהלה אלהים (שם ס״ה ב׳) בפרש שדי (שם ס״ח ט״ו) ישוו הרים (שם ע״ב ג׳)
אשרי שישלם (שם קל״ז ט׳) כי לוית חן (משלי א׳ ט׳) היתה אוש (משלי ו׳ כ״ב) שמונה אלה
תם כאן פסק בכל המדויקים וכתבי יד ויש כל חד מנהון עשר בכ״י ח׳ שלשלת דלא
פסקן, ולכן לא בא אין ישועתה לו. באו בכל ספרינו בדין ודוין והוא לעד שהשלשלת
שלפני שרתת. ועיין עוד זה בפירושו בדבר הקו. ואם תמצא בקצת ספרים פסק אחר אחד משמונה שלשלת האלה
ועמדתי העסרה הגדולה למבוני כי כל השלשלת בספרי אמ״ת כולם זולת השמונה עלם
דע שהוא שגגה הטעתה את המדפיסים להלכו לגרמיו ויליגו.
פסק לכן הגירסא הנכונה של כן בדלתי ואיננו ו (וויק׳ ל״ב ב׳) בפסק ויפה בכ״י ובס״א.
הן אלה תקונת השרתים שבספרי אמ״ת, ואל הדרגא והתליש׳ה לא ימצאו כ״ז כלל וירחיבנה
ספרים ונמצאים בספרי אמ״ת.

ד׳ ולכן בלשון הזינורית בדבר מזומות בנינים ... לטעות בו במרכא שהוא עולה ויורד ובקורא שבא לטעות במהפך שהוא מהפך לגרמיה

ה׳ ואל יתכן מהפך זינורית שאחריו פסק כי הפסק איננו פסין במתן כמו בדבור לבד כמו בפעם הטעמים

פרק ב׳

בהבדל שבין הטעמים ובין המשרתים .

מה שיפריד בין הטעמים ובין המשרתים הוא שהטעם יתכן שינוח עליו מלה [illegible] כגון [illegible]
ואין מלת [illegible] טעם ולכן הוא נקרא משרת , ולא יתכן הטעם להיות משרת ולא משרת להיות טעם
כי השלשלת בלבד כמו שכתבנו בפרק הקודם שפעמים הוא טעם ופעמים הוא משרת ומן
כתב בן [illegible] בטעמי במערכת שלו והערתי [illegible] במשפטי הטעמים שער א׳ פ״ב . ודבר [illegible]
בפרק הקודם שהפסק שאחר השלשלת הוא מצות הסופרים והיינו מוסיף כל הטעמים , ואל
תלונני והרי כולי העוסקים [illegible] הגבירו הפסק הזה [illegible] ד׳ שלשלת בכל ספרים ופסק
ומ׳ שלשלת בלא הספרים בלא פסק ? דע שאין כוונתם על המקל הזה . הנמצא בספרים
אשר ראינוהו [פסק] [illegible] הם [illegible] להורות כי [illegible] השלשלת של כל ספרים הם מפסיקין להיותם
טעמים [illegible] המועט כי הלא פסק של [illegible] ספרים רבו כי רבו [illegible] בהן שלשת הספרים
שבהם רבו הפסקים על [illegible] פסקים שאינם [illegible] לכן אנו [illegible] המועט והיינו המשרת
פסק המשרתת [illegible] הסופרים [illegible] פסק אחר של שלשלת טעם כדי להכירו ולהבדיל
בין הטעם ובין המשרת , [illegible] בזה [illegible] הפסק [illegible]
הטעמים כי הוא הלגרמיה .

ודע כי הפסק [illegible] לא עם הטעמים ולא עם המשרתים , עם הטעמים [illegible]
[illegible] עם המשרת [illegible] על משרת [illegible] להפריד התיבות
[illegible] מפסיק [illegible] כפסק [illegible]
ועם המשרתים [illegible] ,
ואם [illegible] הלגרמיה [illegible] עם המהפך [illegible] עם האזלא והם
בטעמם משרתים ? [illegible] של לגרמיה [illegible] שלשת הספרים כי עם מהפך
[illegible] התיבות , [illegible]
[illegible] על הטעמים [illegible] שער ג׳ פ״ב

פרק ג

מנגינות הטעמים .

נגינות טעמי אמ״ת [illegible] להיות [illegible] כמו בתורה ובנביא , [illegible]
טעמי התורה [illegible] נגינות של כ״א ספרים להיותם [illegible] בטעמיהם מה שאין כן אמ״ת הספרים
[illegible] בטעמיהם [illegible] הספרים [illegible] רבות [illegible] הספרים
[illegible] בסוד ה׳ [illegible] רואי לאחד [illegible] , [illegible]
[illegible] לתהלים [illegible] הלגרמיה [illegible]
[illegible] ולפעמים [illegible] מהפך [illegible]
[illegible] , [illegible] עם [illegible] הלגרמיה [illegible]
[illegible] כמו פסוק [illegible] (תהלים [illegible])
[illegible]
[illegible] .

שער ח׳ פ״ב

מחלוקת הטעמים אל מתחלפין ואל שאינו מתחלפין.

אלה הטעמים מתחלקים אל מתחלפין ומתועדים.

המתחלפים הם אלה והם צנור, ורביע, ולגרמיה, ושלשתם יתחלפו שנים ולא יותר.
הרביע כמו רומו מעט, ואיננו והומכו ככל יקפצון (איוב כ״ד כ״ד)
ויחננו ויאמר פדעהו (שם ל״ג כ״ד) ישר על אנשים ויאמר חטאתי (שם ל״ג כ״ז)
נהר פלגיו ישמחו עיר אלהים (תהלים מ״ו ה׳) כשמן הטוב, על הראש ירד על הזקן זקן אהרן
(תהלים קל״ג ב׳) ובכלי זקן אהרן [illegible] ומלת [illegible] לא יתועדו שנים בפסוק אחד.

וכן רביע נבזה בעיניו נמאס (תהלים ט״ו)

הצנור גם הוא יתבדל שנים כמו חלקם בחיים וצפונך תמלא בטנם (תהלים י״ז י״ד)
ועל [illegible] לא מצאנו שיתועדו שנים בפסוק אחד

לגרמיה יתחלפו שנים כמו אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי (תהלים מ״ב ה׳)
לדוד ה׳ אורי וישעי (תהלים כ״ז) ראיתה כי אתה עמל וכעס תביט
(תהלים י׳ י״ד) רבות עשית אתה ה׳ אלהי (תהלים מ׳ ו׳) [illegible] אין ערוך אליך
[illegible] במהפך [illegible] פסק. גם יתכן שיתועדו שנים בפסוק אחד [illegible]
כמו למנצח לעבד ה׳ לדוד אשר דבר לה׳ (תהלים י״ח א׳) [illegible]
[illegible] עולה ויורד.

הן אלה שלשת הטעמים [illegible] מתחלפים [illegible] הטעמים [illegible]
[illegible] שלא יתכן [illegible] שיתועדו שנים בפסוק אחד, [illegible]
[illegible] לפי [illegible] ספרינו [illegible] בפסוק אחד [illegible]
[illegible] (משלי ל׳ ד׳) [illegible]
[illegible] ספרי הדפוס [illegible] לפעמים [illegible] בפסוק אחד [illegible]
[illegible] (תהלים י״ח ל״ב) [illegible] (שם [illegible]) [illegible]
[illegible] הדפוס [illegible] לא יתכנו שנים [illegible]
[illegible] בפסוק גם לעולם לא [illegible] אם לא בפסוק
[illegible].

הנחת המשרתים לטעמיהם .

דע כי יש בטעמים אשר לא ישרתהו כי אם משרת אחד והוא הקל שבהם
והיותר שבהם ישרתוהו מן המשרתים ד׳ והוא מתחלק על דרך הסוגים אשר ביארנו .

האחד יהיו לו משרת אחד לבד והם ב׳ טעמים העולה ויורד , והרביע גדול .
העולה ויורד כמו כי [illegible] ([illegible])
והרביע גדול כמו [illegible] ([illegible]) [illegible] כי [illegible]
לא [illegible] משרת אלא היות סימן לביטול [illegible] .

והשני יתכן שיהיו לו ב׳ משרתים והם שש טעמים השלשלת גדול , והצינור , והדחי , והפזר ,
[illegible] , ורביע קטן
השלשלת גדול [illegible] [illegible] לו ב׳ משרתים [illegible] [illegible] [illegible] כמבואר [illegible] שער ב׳ [illegible] .
הצינור כמו [illegible] ([illegible])
והדחי כמו [illegible] ([illegible]) [illegible] לו [illegible] אחד ג׳ משרתים והוא
[illegible] ([illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] .
והפזר כמו [illegible] ([illegible]) [illegible] ([illegible])
[illegible] כמו [illegible] ([illegible]) [illegible] ([illegible])
~~[illegible]~~
[illegible] ([illegible]) [illegible] ([illegible]) [illegible] .
ורביע קטן כמו כי [illegible] ([illegible])
[illegible] ([illegible])

והשלשלת יהיו לו ג׳ משרתים והוא הרביע [illegible] כמבואר [illegible] שער ב׳ [illegible] ([illegible])
והרביעי יהיו לו ד׳ משרתים והם ב׳ טעמים האתנח והסלוק
האתנח כמו כי גדול ה׳ ומהולל מאד (תהלים [illegible])
והסלוק כמו ואתה [illegible] ([illegible])
[illegible] לא יתכן לו משרת [illegible] .

ודע [illegible] טעמים [illegible] העולה ויורד [illegible] בתחלת הפסוק [illegible]
יתכן להיות בתחלת הפסוק עם ב׳ משרתיו [illegible] הספרים פסוק [illegible]
[illegible] [illegible] העולה ויורד לא יתכן בתחלת הפסוק [illegible] [illegible]
[illegible] רביע כי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] .
[illegible] . גם השלשלת [illegible] בתחלת הפסוק [illegible] עולה ויורד
כמבואר [illegible] שער ב׳ [illegible] .

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

שער א' פרק ד'

על שנוי המשרתים

דע כי המשרת אל יתכן שיהי' לכן [illegible] על אופן אל פנים כ"ו שלא והם שופר מונח למטה ושופר עלוי למעלה. וגם מרכא לפי גירסת קצת הספרים.

מונח כמו וישב בלעם ולבן (תהלים [illegible])

ומן המהלו כמו [illegible] (תהלים [illegible])

ומרכא כמו טוב שכן קרוב (משלי כ"ז י') [illegible]

[illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] לפי גירסת קצת ספרים [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

שער ב'

הטעמים במקומם ומשרתיהם ... בפרק

פרק א'

לבאר ... הטעמים בקרב מחנה משרתיהם

האתנח יתכן בין בתחלת הפסוק בין באמצעו ~~...~~

כמו ואתה-הנה (תהלים ...) כי בספרים ...

של ... ואתה. כמה ישרו-עבדך (תהלים ...) כי בספרים

ואם ... גם ... דרך ... הוא ...

שלחים (שה"ש ...) ... לגדרים (תהלים ...)

כי-אתה ... (תהלים ...) ... (תהלים ...)

... פחדו-פחד (תהלים ...)

ואם משרתו ... [illegible]

[illegible]

והטעם ... [illegible]

שער ב' פרק עשתנו [illegible]

ברוב ספרינו והם והאה? [illegible] יום ויום (משלי
ח') ותקרא לשגיא [illegible] יום ויום (שם)
כן הם ברוב הספרים גם [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] קמוץ ובשוא [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] (תהלים קל"ג) ובספרי [illegible] ונראה
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
וזה [illegible] אוהב דעת (משלי י"ב א') [illegible]
(שם ט"ו י"ב) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (משלי ו' י"ט)
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] דחי.

ואלה זכרתי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (תהלים) [illegible]
[illegible] [illegible] (שם) [illegible] [illegible] [illegible] (שם) [illegible] (שם) [illegible] (ש"ב ח')
[illegible] (איוב) [illegible] [illegible] (שם) [illegible] (משלי) [illegible]
[illegible] (תהלים) [illegible] (משלי) [illegible] (איוב) [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] (תהלים) [illegible] (משלי) [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] (איוב) [illegible] [illegible] [illegible] אחרות
[illegible] [illegible] [illegible] (משלי) [illegible] [illegible] (תהלים) [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (תהלים) [illegible] (משלי)
אבל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] (תהלים) [illegible] [illegible] (תהלים) [illegible]
[illegible] [illegible] (תהלים) [illegible] [illegible] (תהלים) [illegible] (איוב)
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
(ובן זה ובשברי [illegible] (תהלים) [illegible] [illegible] [illegible]

ואם זכרתי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (שם)
ב' [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] (איוב) [illegible]
[illegible] [illegible] (איוב) [illegible] (תהלים)
[illegible] [illegible] (משלי) [illegible]
כי [illegible] (משלי) כי [illegible] (משלי) [illegible] (משלי) [illegible] (איוב)
כי [illegible] (משלי) כי [illegible] (שם) [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] (תהלים) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] (תהלים) [illegible] (תהלים)
[illegible] (משלי) למה לא [illegible] (איוב ג' י"א)
[illegible] [illegible] [illegible] (תהלים)

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

אותה פעולת בעצב יה (תהלים עד יג) וכה בל ספרינו וכ״ה אצל רבי׳ אשר אמר פורות דחו׳ ולכן כתב בעוד דגל
אותם בקיות פחלו דהם (תהלים קמ יו) וכה בל ספרינו וכ״ה גם בד׳ אל נ״ע

[בשוליים: כתב אלה במהפך בגוות באלה ולא מצאתי להם אלה והיו ראוים לטעם עולה כנ״ל וכו׳]

ויקות המהפך בתיבת המונח בעוד המרים כמו אשרי ישבי בעזרה (תהלים קמד ה) עם כסא וכ״ה וכן עיקר כבעל [illegible]

ואם תיבת המהפך בת אחת תנועות ואלו ימת יתחבר לו צירופות הצינורות בגות הסמוכה ופני כמו אודה ה׳ מאד בפי (תהלים קט ל)
פגוש דב שכול באיש (משלי יז יב) כן הוא בכל ס׳ ומדויים נקדונים
ויש פגול בעולו ומותו נגל [illegible] כי [illegible] לא יגעו עולו
כי אחת אות שוואות והיות שאות גזלות כתי ראוי לצינורית
וכן נגדו עולו מעם המהפך אלו הסתפקו במהפך שלא יחלוק
החולב שהוא מהפך לגרמיה לכן נגדו עולו במקומו אפל
כשהתיבה ראוי לצינורית נגדו מהפך ונוסף לו צינורית, וכן
אכזרי דגל הרבות ואדום (משלי כג כט) עובד היום לחם איה (איוב טו כג)
גדלו ה׳ ומהלל מאד (תהלים מח ב) ואל ספרים שנגדו
נדומה בתהלים עם גדול ה׳ במהפך ודחי וזה לא יתכן כי
כי לעולם לא ימצא מהפך לדחי, ויש שנגדו גדול ה׳ במונח
ודחי וגם זה יתכן. וכן כי גדול ה׳ ומהלל מאד (דה״א טז כה) וכן
אבל ערום ראה רעה ונסתר (משלי כב ג) הוא במהפך לבד
ואין צינורית כי זה הוא מהפך לגרמיה ויורה עליו הפסק לבין
הפסיק הגרמיה והצינורית סימן לקיבול הצינורית והצינורית היא סימן
לגרמיה, וכן לא יתחברו לעולם מהפך וצינורית עם
המהפך לגרמיה וכמהפך לגרמי מיהו וגם הדעת ולבני האדם גבורתיו (תהלים קז טו)
לגרמיה אלה למהרו מאילו ונתנו בדבור הפסוק שבין תיבת רשע לתיבת
עשרים אלה לא יתכן להתחבר יחד כמו אלה חרפו אויביך ה׳ (תהלים
פט נב) הלא עשיתיך ה׳ אלהי (תהלים קלט כא) איהו חסדיך
הראשונים ה׳ (תהלים פט נ) ויש אלה חסדיך טעם של מהרו [illegible]
ומצאתי מהופך בתיבת הנגד אש אוכל קפיצה (משלי כו כט) יש בגד
בעולו למעלה ויש בגד במהפך וכ״ה בכ״י ומדויק ונראה בגד
במהפך וצינורית.

וזה התיבה השלישית הראוי למהפך [illegible] ובאות דרגא או קדמא
שאחר שוא [illegible] יורה המונח עולה יקום המהפך כגון ואל תדבר יקר
דרבנות עד מאד (תהלים קיט מג) כי אתה שמך ה׳ לעולם (תהלים קלה יג)
ויאמר אליהם כספר יעקב (תהלים עח כג) ויאמר אליהם גם לא (תהלים
וכן בכ״י ישן מדויק ואם ה׳ לי לא אירא (תהלים קיח ו)
אליך תפלה (איוב ד ב) אשרי אדם לא יחשוב ה׳ לו עון (תהלים לב ב)
ונראה למעלה וכן עומדי ה׳ לעבדי תמיד (תהלים קיט ח) וכן טעם
זה.

[בשוליים: כמו המהפך דרך גוי וגר (משלי לא ב) ואות בעולו בכ״י שלם ובילקוט הפוסים כי אין התיבה ראוי לצינורית לכן נגדו עולו במקום מהפך צינורית. ומצא בכ״י ישן גם זה במהפך (איוב טו כג)]

[בשוליים: ובעלתי אלה עירות תשובות יגעו הצינורית על הראשונה ונמצאה כבה אין ההקפה כמו לא כן לי ולא כבה בעצמו (איוב יח יט)]

[בשוליים: ובכ״י לעופסן אחד ידך כספרי ובן]
דום ואני ו עליך בטחתי ה׳ (תהלים לא טו) ואני ו אליך ה׳ שועתי (תהלים פח יד) ואני היית חרפה להם (תהלים קט כה)

[בשוליים: לפו אל חסד לבוא (תהלים ה ח) ואלו התיבות חסד ורשע הראשוני להקפה ונמצאו בדבור הצינורית המחברת כמו אחריו ועל פיו אבל הצינורית, ואם כבי כי לא אל חסד רשע ומתה, אות לא במקף ואלו במונח שלא כמשפט ואפשר יהיו ינבות הסופר וצל לא אל במהפך [illegible]]

שער בן פאל המרתח

[illegible] שער [illegible] (תה׳ [illegible]) נתתי [illegible] (ישע׳ [illegible])
[illegible] עלוי במלה [illegible]
בספרי הקוד׳ תמורת [illegible]
[illegible] (איוב [illegible]) [illegible]
יחקאל (שם לב׳ יב׳) [illegible] בדרך הספרים
הפכפך דרך איש וזר (משלי [illegible]) [illegible] שמע אלהים קולי בשיחי (תהלים סד׳ ב׳) [illegible] ספרינו שער [illegible]
[illegible] (תהלי׳ [illegible]) [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

להיות [illegible] ויתכן
[illegible]
[illegible] במהפך וכן
[illegible]
[illegible] התיבה
[illegible]
[illegible] (איוב [illegible]) כי תלמד
[illegible] (איוב טו׳ יג׳) כי נטה אליך [illegible] (תה׳ [illegible])
כי [illegible] (איוב טו׳ כ״ג) וכן בספרים
[illegible]
(איוב טו׳ לב׳) [illegible]
[illegible] שאחריו,
במהפך לעולם כמו כי הנה [illegible] (תה׳ [illegible])
כי [illegible] (תה׳ [illegible]) כי הנה [illegible] (תה׳ [illegible])
כי ~~[illegible]~~ הצלת נפשי ממות (תה׳ [illegible])

ודע כי המהפך [illegible] המתח [illegible]
[illegible]
[illegible] (משלי
[illegible] (תה׳ [illegible]) [illegible]
[illegible]
[illegible] טעם [illegible].

[illegible]
המתח [illegible] (משלי א׳ ט׳)
[illegible] (משלי [illegible])
אלהים [illegible] (תהלים סה׳ ב׳) [illegible] (תה׳
[illegible]) ~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] הספרים כי בכל ספרינו אלהים [illegible]
[illegible]
[illegible]
והטעם [illegible] תהלה אלהים, והטעם [illegible]
[illegible]
[illegible] בכל [illegible].

הדחי יתכן להיות בתחלת הפסוק על מלת בלי כמו דחי ונחת ומפר

הבלי כי חנם מזרה הרשת, גם־יעני בעין־כל־בעל כנף (ומפרי) [illegible]
והם לדמם יארבו, תחת פי־שנאו דעת (משלי א׳)
כי טובים אמרי, כי ישרים יאמרו (משלי ח׳) [illegible]
ואם יהיה לו מלת אחד לא יהיה כי אם מנח כמו וכדרך
חטאים (תהלים א׳) ומפרי פי־איש ישבע טוב (משלי יב׳ יד)
ומפרי פי־איש יאכל טוב (שם יג׳ ב׳) יצרה לאיש (שם כ׳ יב)
תקורת פלע (שם כ׳ ו׳) אל־תאמר כאשר עשה־לי (שם כד׳ כט) [illegible]
ואם תיבת הדחי מלרע והוא לה[illegible] בתיבת טעמה מלרע כמו [illegible]
בתיבתה כמעט המתג כמו ונתנתו תיבה דהגה
(איוב טו׳ ז׳) המנח שלפניו הוא תשורת המתג הראוי
להיות כיוד והדחי הקודם לו דינו להיות כמות
המחוק ונקדוהו בתחלת התיבה לטעם המבואר לעיל
שער א׳ פרק ו׳, וכן הודיעני מה נאמר לו (איוב לג׳ יט)
שעומדים (תהלים קה׳ כ׳) ההרים ועל־גבעות (תהלים קמח׳)
פתחי עולם ומם ההרים במוקפו מלת המחתם וגם הוא נכון דוגמת החיו
הכן קימים וכל ברכיו, וכן עצל־פיך לפני נגיד (משלי כה׳ ד׳)
נפש ה׳ דלה ויקרו לחבילך מושה גרה (משלי ב׳)
[illegible] הרי כמונח מלת הכתוב, וכבר יש מצאתי שניהם
עומדים לחבילך וכן מחבלפיך הכפין במאריך וזה
לסימן שהכף היא אות הנחלת, וכן אם יש שם געיא קטל השופר בנעיר בסוף וטעם מן אלה.
וזאת המלה הראוי למלת בת יתן ראוי להקרא וזאתי כה
דרך לכן אלא בספרותינו שאמר: אם יהיה כה געיא לא יקראו
כה שופר כמו ערב־חגו יפעלות אלהים (תהלים עו׳ ט׳) המוג
בגעיא כסט וכו׳ וכה לכן אמר לפי גירסת חילופים כי
שהבנין החכם בגע ודלו כגירסת חילופים שלנו] ערך־אורח
בכל־תפלה הואת גן (שם קי״ט ב׳) הכר־אפים יגעתואלות
(משלי יב׳ ה׳) גדל־חמה נשא עונש (משלי יט׳ יט) קבוע־ראש
(משלי יח׳ ג׳) קני־גנול גם בני עים (איוב ו׳ ח׳) ואם עלו
מעיא תגוא שופר בתיבה הראשונה תעזוב ולפני טחתון
תיבה, וכגון דרך וראו מעלות (תהלים סו׳ ה׳) לך לום (תהלים פט׳)
רבין עורים (משלי יח׳ ג׳) וכן בתיבה אחת אם יהיה בה געיא לעולם

אין

[illegible]

אין [illegible] מלות חוץ משלשה בכל הקריאה יש בהם [illegible] וגריו

והם האזר נא [illegible] (איוב לח ג) [illegible] (איוב כב כא)

[illegible] אפרחות [illegible] (משלי [illegible]) [illegible] ודקין [illegible] את הסמ שהדפוס

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לדקים אלו הדפוס [illegible] במשלי [illegible]

[illegible] [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] (שם [illegible])

[illegible] (שם [illegible]) [illegible] (שם [illegible]) [illegible] (שם [illegible])

[illegible] (שם [illegible]) [illegible] (משלי [illegible]) כל אלו [illegible] להם גריון

[illegible] [illegible] ובל דברי [illegible] [illegible] [illegible] כמוהן אני

[illegible] (תהלים [illegible]) אני ראיתי (איוב ה ג) אני חכמה (משלי ח יב)

ובל אני גריו [illegible] [illegible] בחילופי [illegible] [illegible] נראה [illegible]

[illegible] באו הפך זה [illegible] [illegible] שאין לסמוך על חילופים [illegible]

[illegible] [illegible] והחליפו [illegible] [illegible] גם [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] חילופי [illegible] ותימה [illegible]

[illegible] [illegible] שהוא [illegible] הלא אתה (תהלים [illegible]) הלא ידעו (משלי [illegible])

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] חילופים [illegible] נראה [illegible] [illegible] אלה

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] פתח [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] לדחי [illegible] [illegible] קמלה [illegible] לפנים

[illegible] [illegible] מן הבנין כמו כי פחד פחדתי ויאתיני (איוב ג כה)

כי פחד אל [illegible] (איוב [illegible]) כי לא סגר דלתי בטני (איוב ג י)

כי פעל אדם ישלם לו (איוב לד יא) כי לא על איש ישים עוד (איוב לד כג)

[illegible] טמון (איוב [illegible]) [illegible] על [illegible] אויבי (תהלים [illegible]) כי [illegible] (תהלים [illegible]) כי [illegible] (שם)

[illegible] (משלי [illegible]) טוב ארך אפים מגבור (משלי טז לב)

טוב פת חרבה (משלי יז א) [illegible] [illegible] כי [illegible] [illegible] ממנו (משלי [illegible])

[illegible] [illegible] (משלי [illegible]) הלא כתבתי לך שלשים (משלי כב כ) [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] [illegible] (איוב [illegible]) [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] ג' [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] הרהיבוני (שיר ו ה)

[illegible] (איכה [illegible]) [illegible] [illegible]

(כי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כי אהבה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כי בך [illegible])

ד [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] 18 [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

שער ב' בטעם הדחי

[illegible] בתיבה [illegible] להקפה [illegible] התיבה [illegible] תנועות [illegible]

~~ולפעמים תתהפך [illegible] המהפך ובינו להתנועה [illegible] לתנועה [illegible]~~

משפט כמו טמן עצל ידו (משלי כו) נכון לבי אלהים (תהלים נז) תורת ה' תמימה (תהלים יט) פקודי ה' ישרים (שם) נתתה ליראיך נס (תהלים ס) וישימו עלי רעה (תהלים קט ה) [illegible] עלי רוח (איוב [illegible]) [illegible] אדם אחרי (משלי כח) זרח בחשך אור (תהלים קיב ד) [illegible] (איוב יט טו) וזה תמצא [illegible] אוצר ו נחמד ושמן (משלי כא כ) במהפך [illegible] במהפך [illegible] ה' [illegible] אוצר [illegible] [illegible] ועוד [illegible] בקצת ספרים [illegible] חכמה ומזון (משלי יב י) וכן [illegible] [illegible] כי אין תנועת הדחי [illegible] ובין האתנח [illegible] תנועות [illegible] בסמוך [illegible] חכמה [illegible] ועוד [illegible] בקצת ספרים אלהים אתה ידעת (תהלים סט ו) וזה [illegible] כי [illegible] תנועת [illegible] לזה [illegible] כמו [illegible] אלהים אתה ידעת [illegible] קרוב [illegible] לאתנח.

[illegible] ~~[illegible] לאתנח~~

מונח למעלה תמורת המהפך כמו ושלח בהם ערוב (תהלים עח מה) שמחו [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] המהפך [illegible] ה' [illegible] בדחי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (איוב לב [illegible]) [illegible] (תהלים כב) [illegible] [illegible]

ודע שהדחי לא [illegible] האתנח [illegible] ובין האתנח [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בדחי [illegible] [illegible] (שם) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (משלי [illegible]) [illegible] [illegible] (משלי [illegible]) [illegible] [illegible] (איוב [illegible]) [illegible] (משלי [illegible]) [illegible] (איוב [illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] (משלי [illegible]) [illegible]

[illegible] (איוב [illegible]) [illegible] [illegible]

שער ב׳ סימן רביע גדול

רביע גדול יתכן לבוא [illegible] על כמו בני אל-תלך
בדרך אתם (משלי א׳)
כן ארחות כל-בצע בצע (משלי א׳ י״ט)
אז תבין יראת ה׳ (משלי ב׳ ה׳)
אז תבין צדק ומשפט (משלי ב׳ ט׳)
למען תלך בדרך טובים (משלי ב׳ כ׳) אורח חיים פן תפלס (ה׳ ו׳) [illegible] (תהלים [illegible])
[illegible] משפט [illegible] (שם ט״ז [illegible]) אויל ינאץ מוסר אביו (ט״ו ה׳)
הוא ימות באין מוסר (שם ה׳ כ״ג) הון יוסיף רעים רבים (משלי י״ט ד׳)
לב חורש מחשבות און (משלי ו׳ י״ח) סוס מוכן ליום מלחמה (כ״א ל״א)
נגיד חסר תבונות (כ״ח ט״ז) [illegible] (כ״ה [illegible])
ה׳ בחכמה (ג׳) [illegible] (י״ג כ״ב)
[illegible] (כ״ו [illegible])
[illegible] (כ״ב [illegible]) [illegible] (כ״ה [illegible])
[illegible] (כ״ט [illegible]) [illegible] (תהלים ה׳) [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible]
על-כן [illegible] (י׳ [illegible]) [illegible] (כ׳ ו׳) [illegible] (תהלים י״ב ט״ו)
אל-תלחם את-לחם (כ״ג ו׳) אל-תאמר כאשר עשה-לי (כ״ד כ״ט)
ראש [illegible] (י׳ [illegible]) טוב ינחיל בני-בנים (י״ג כ״ב)
אח נפשע מקרית-עוז (י״ח י״ט) [illegible]
טוב לשבת על-פנת-גג (כ״א ט׳) [illegible] (כ״ה כ״ד)
[illegible] ובן יש פסוק [illegible] טוב לשבת ובן [illegible] (כ״ה [illegible]) [illegible]

[illegible]

הנה [illegible] (איוב [illegible]) [illegible]

[illegible]

ואם ידענו טעם [illegible] אשר [illegible] להבין כמו
אשר [illegible] (תהלים א׳ ג׳) ובדומה
מי [illegible] (איוב י״ב ט׳) ובדומה
ראשית חכמה יראת ה׳ (תהלים קי״א י׳) ובדומה
ובן בספרים [illegible] (תהלים ה׳) [illegible]
ובן בספרים [illegible]

[illegible] (משלי [illegible]) [illegible]
[illegible]
אתה נורא אתה [illegible] (תהלים ע״ו [illegible])
[illegible]

שער ב' סוף רביע גדול

ספרי הדפוס
ומצאתי פסוק אחד ושונה בטעמו בכל הדפוס שראיתי והוא בתלים
מזמור ט' פסוק יד כי בזקף ורביע בטעמו חננני יי ראה עניי וגו'
[illegible] טעמי [illegible] ואחרים [illegible] חננני יי ראה עניי [illegible]
[illegible]
[illegible]
וברוב ספרינו נבזה בעיניו נמאס (תלים טו) אלא בכל נבזה בעיניו נמאס

אלהים ו באהלים שכמו (תלים עח ב) [illegible]
[illegible] (תלים י [illegible]) [illegible]
[illegible] (משלי [illegible]) ומן בכל
[illegible] ([illegible]) ומן בכל
[illegible] (תלים [illegible]) ומן בכל
ומן בכל [illegible] (תלים [illegible]) [illegible] (איוב לב [illegible]) וכן [illegible]
[illegible] (תלים [illegible]) לפני [illegible] (תלים [illegible]) ~~תחת חטה ו [illegible] (איוב לא)~~
[illegible] (תלים [illegible]) [illegible] (תלים קיח)
[illegible] (תלים [illegible]) [illegible]
וכן [illegible] (תלים [illegible]) וכן עוד
[illegible] (תלים [illegible])
[illegible] (משלי [illegible])
[illegible] (משלי [illegible])
[illegible] (משלי [illegible])
[illegible] (איוב [illegible])
[illegible] (איוב [illegible]) [illegible] (תלים קיח)
[illegible] (איוב ד')
[illegible] (איוב [illegible]) וכן [illegible]
[illegible] (איוב [illegible]) [illegible] (תלים [illegible])
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] (איוב [illegible])
[illegible] (איוב [illegible])
[illegible] (איוב [illegible])
[illegible] (איוב [illegible]) [illegible]
[illegible] (איוב [illegible])
[illegible] (משלי [illegible])
[illegible] (משלי [illegible]) [illegible]
[illegible] (משלי [illegible]) [illegible]
[illegible] (תלים [illegible])
[illegible] (תלים [illegible]) [illegible] (תלים [illegible])
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

שיר כי פסוק רביע גדול

בכל הארץ ׀ צדקת קום (תהלים יט)
הנה טפחות ׀ נתתה ימי (תהלים לט)
בלכת [illegible] ׀ בקהל רב (תהלים מ) [illegible] (תהלים)
כי ירוה ׀ חפצים ישועתו (תהלים מט יא)
כי אלהים ׀ הושיע ציון (תהלים סט לו)
הושיענו ׀ ה׳ אלהינו וקבצנו (תהלים קו מז)
אלהים צבאות אלהי ישראל הקיצה (תהלים נט ו) וכה רבים
ה׳ ׀ פוקח עורים ׀ ה׳ ׀ זוקף את־נגרים (תהלים
וכמוהם רבים ומהם הטועים כי קדוש ה׳ אלהינו (תהלים צט) כי [illegible] (איוב לב ב)
ומצאתי מחלוקת בספרינו בפסוק ברוך אדני יום יום (תהלים סח כ)
הנה מקום למחלוקת בתיבות הרביע בנקודו אם ירצה
שנראה בתיבות כמו ותהי עוד ׀ נחמתי (איוב ו י)
נשקהו בשלומים (תהלים כו) [illegible] נשקהו בשלומים [illegible]
ואם אין טעם למחלוקה בתיבות אלא והתיבה אפסיק
[illegible] הרביע [illegible] כמו
והשמר בכסף ׀ רגלי (איוב יג כז)
ויאמר ׀ לאדם (איוב כח כח) כחמר ׀ וזנים (משלי ו כה)
תהפוכות בלבו (משלי ו יד) [illegible] ׀ בקינו (משלי כז ח)
~~[illegible] (משלי [illegible])~~
ממגדל ׀ ומורך (תהלים לה)
הצילני מדמים ׀ אלהים (תהלים נא יו)
המכסה שמים ׀ בעבים (תהלים קמז ח) וכן המכסה [illegible]
תחבל עדיך ׀ [illegible] (איוב כב ו) וכן תחבל [illegible]
וכן בכוס [illegible] בחוץ [illegible] (משלי ז יב)
[illegible] ולא־יגיח לשני בשמים [illegible] (משלי כג [illegible])
ואף־בצלמו ׀ יתהלך־איש (תהלים לט ז)

ואל תמה בחצרות בית ה׳ בתוככי ירושלים הללויה (תהלים קטז יט)
[illegible] בית ה׳
[illegible] (תהלים [illegible] ד) [illegible]
[illegible] (תהלים פח ו)
אלהים [illegible] (תהלים פ [illegible]) [illegible]

[illegible] בתהלים [illegible] בפסוק [illegible] ובפסוק [illegible]
[illegible]
[illegible]

ודע כי במקרא [illegible] ונמצאת [illegible]
שירו לה׳ ׀ שיר חדש (תהלים צח) ברביע
[illegible] ולא יתכן [illegible]
[illegible] לנהפך ולא [illegible] הגרש [illegible]
הגורש [illegible] בכל ספרים גם [illegible]
של [illegible] שיר חדש [illegible]
[illegible] [illegible] ובשלום [illegible]
[illegible] כתוב (תהלים [illegible]) [illegible]
[illegible] בכל ספרינו
[illegible] בפסק [illegible]

[illegible] אלהים ׀ תורידם לבאר שחת (תהלים נה כד)
[illegible] נהפך [illegible]
[illegible] אחר הגרש׳

[illegible] יום ׀ יום יעמס־לנו
ברוך אדני יום ׀ יום יעמס־לנו, ויש אדני ברביע
ובכל [illegible] ברוך אדני יום ׀ יום יעמס לנו וכן
[illegible] מחלוקת בפסוק ואתה אלהים
תורידם לבאר שחת (תהלים נה כד) [illegible]
תורידם [illegible] תורידם [illegible]
[illegible] לעולם [illegible]
[illegible] יחידי [illegible]
[illegible] לעולם [illegible]
[illegible] מחלוקת [illegible]
[illegible] הנוסחא [illegible]
תורידם [illegible] ונהפך [illegible]
[illegible] מחלוקת בספרים
[illegible] (תהלים פו ט) כל־גוים ׀ אשר עשית יבואו ׀
[illegible] וישתחוו לפניך ה׳, ויש כל־גוים ׀ אשר עשית
[illegible] ויש יבואו וישתחוו [illegible]
כי אפפוני ׀ רעות עד־אין מספר השיגוני עונותי
ויש [illegible] ברביע ובכל כי אפפו [illegible]
עד־אין מספר השיגוני עונותי ׀ [illegible] מחלוקת
[illegible] ויש [illegible]
[illegible] ויש [illegible]
[illegible] מחלופים [illegible]
ויש [illegible]
[illegible]
כי [illegible]
[illegible]

רביע קטן שאחריו עולה ויורד יתכן [illegible]

כמו שיר המעלות (תהלי׳) ובתלו׳ [illegible] (תהלי׳ [illegible])

[illegible] לו [illegible] לא יהי׳ [illegible] (והתיבה [illegible] ומהפך ומרכא) כמו דרך [illegible] (איוב [illegible])

כי סבבוני [illegible] (תהלי׳ כב יז) [illegible] כי [illegible] ובנראה ~~[illegible]~~ לפי [illegible] כי [illegible] במערבה.

חסד ואמת אל-יעזבך (משלי ג׳ ג׳)

ואיש נבוב ילבב (איוב יא ב׳)

[illegible] (איוב ו׳ ג׳)

[illegible] (משלי א׳)

[illegible] (תהלי׳ [illegible]) [illegible] (משלי ח׳ [illegible])

[illegible] (איוב ו׳ [illegible]) [illegible] (תהלי׳)

ההפך עלי בלהות (איוב ל׳ טו)

לא-יגרע מצדיק עיניו (איוב לו ז׳)

אם-זך וישר אתה (איוב ח׳ ו׳)

אילת אהבים ויעלת חן (משלי ה׳)

מי זה מעלים עצה בלי-דעת (איוב מב ג׳) [illegible]

לכן אמרתי [illegible] שמעה-לי (איוב לב י׳) [illegible]

ועתה [illegible] (תהלי׳ ט׳)

[illegible] (איוב ו׳ א׳)

[illegible] כי חלצת נפשי ממות (תהלי׳ קטז) [illegible] כי חלצת [illegible]

[illegible] המהפך [illegible]

[illegible] יגל לבי בישועתך (תהלי׳ יג ו׳) [illegible] (תהלי׳ נ״ג)

[illegible] (תהלי׳ [illegible])

[illegible] (משלי ד׳)

[illegible] (איוב [illegible]) [illegible]

[illegible] (תהלי׳) [illegible] (איוב [illegible]) [illegible]

הודיעני ה׳ קצי (תהלי׳ לט ה׳)

[illegible] תורה [illegible] (תהלי׳ [illegible]) [illegible]

[illegible] המהפך [illegible]

כי [illegible] (איוב יד ג׳) כי לא אלוה [illegible] (תהלי׳ [illegible]) [illegible] (משלי [illegible])

כי בעד-[illegible] (משלי [illegible]) [illegible] (תהלי׳ [illegible])

עושר [illegible] (תהלי׳ [illegible]) [illegible] (תהלי׳ [illegible])

[illegible] (תהלי׳ [illegible]) [illegible]

[illegible] (משלי כב [illegible]) [illegible]

[illegible]

ונראה [illegible] הדברים [illegible] כי [illegible] (תהלי׳ [illegible]) [illegible] שהרביע הנודעת לו גורם [illegible] המהפך לרביע קטן [illegible] רביע גדול [illegible] רביע [illegible] של [illegible] המהפך [illegible] לרביע קטן [illegible] כי [illegible] כי [illegible] גם [illegible] גם [illegible] כי [illegible] המהפך [illegible] בנוסחא אחת [illegible]

עולה ויורד הוא טעם גבוה [illegible] עולם ונראה [illegible] הרביע פשוט ומשרתו [illegible] הגלגל לעולם [illegible]
כמו בידך אפקיד רוחי (תהלים לא ו)
[illegible] ופחד [illegible] (תהלים לא יב)
כי שמעתי דבת רבים מגור מסביב (תהלים לא יד)
כי כלו ביגון חיי ושנותי באנחה (תהלים לא יא) כך בספרים אולם בדפוס חיי ושנותי באנחה
תסתירם בסתר פניך מרכסי איש (תהלים לא כא) כך בדפוס תסתירם [illegible] ומרכסי [illegible]
הלא ידעו כל פועלי און (תהלים יד ד) [illegible]
גם אנכי [illegible] (איוב [illegible]) [illegible] (תהלים [illegible])
הלילה ההוא יקחהו אפל (איוב ג ו)
חנני ה׳ כי צר לי (תהלים לא י)
~~[illegible] (תהלים [illegible])~~
נדיבי עמים נאספו [illegible] (תהלים מז י)
שם פחדו פחד לא היה פחד (תהלים נג ו) וכו׳
[illegible] מי זה מלך הכבוד (תהלים כד ח) [illegible] (תהלים [illegible])
תבואהו שואה לא ידע (תהלים לה ח) ורשתו [illegible] (תהלים [illegible])
כל עצמותי תאמרנה ה׳ מי כמוך (תהלים לה י) [illegible] רבים אומרים לנפשי אין ישועתה לו באלהים סלה (תהלים ג ג)
[illegible] (תהלים [illegible]) כך בספרים העולה [illegible] וכן בדפוס [illegible] העולה [illegible] העולה [illegible]
ויבואו הגלגל [illegible] כמו יפלו ממועצותיהם (תהלים ה יא)
ודע כי בספרים נקודים [illegible] לפעמים הגלגל אל מהפך ואת כל בספרים הטובים הקדמונים לעולם גלגל.
ואם [illegible] רביע [illegible] העולה ויורד [illegible] (תהלים [illegible])
כמו אגילה ואשמחה בחסדך (תהלים לא ח) [illegible]
כי טוב [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible]
[illegible] (איוב [illegible]) [illegible]
[illegible] (תהלים [illegible])
[illegible]

ואני אמרתי בחפזי נגרזתי מנגד עיניך (תהלים לא כג) כך בדפוס [illegible] בספרים [illegible]

[illegible] מן [illegible] התיבה [illegible] אל [illegible] כעולה ויורד [illegible] בספרים [illegible] כמו [illegible]

[illegible]

בתחלת הפסוק

צינור יתכן ויבואו שלשתן כלן בהן הם סלוי ועדות ומבטא.
(תהלים ל״ח ב׳) כה דבריי, שוכ״ו ויגנו יגנה (איוב כ׳ כ״ה) כל־חגו טמון לצפוניו (איוב כ׳ כ״ו)
ויש גם לו שלשת אחד יתכן להיות מרכא ויתכן
להיות מונח ובספרי הדפוס נתבלבלו בהם מאוד
גם בספרים כ״י נבוכו בהם וכלל, קונטרס המסורה
לבן אמר לו הי׳ אפשר לעמוד על עיקרם, לכן
הסברה ושמע דבקיו כי הנגור עליו שאומרו
את הניגון באות ראשונה מן התיבה לעולם מרכא
כמו עד דה״ מלך הכבוד (תהלים כ״ד ח׳) אתה
סתר לי (שם ל״ב ז׳) כה בספרים וכל רבי. שאפסק ~~[illegible]~~
חנני אלהים כי בך חסיה נפשי (שם נ״ז ב׳)
שם פחדו פחד (תהלים נ״ג ו׳) כה בספרים אך
בעם ה גם בכ״י. שם פחדו לא פסק, ~~[illegible]~~
ואפילו אם יבא לניגון באות שלישית מן מרכא
כמו יפה נוף (תהלים מ״ח ג׳) הלא ידעו (תהלים י״ד ד׳ ונ״ג ה׳)
~~(תהלים [illegible])~~ אותו ובקש פוריה (שם
קל״ט ג׳) ביקשני והצילני (שם ע״א י״א)
ימיך ועזו מרעיתם (שם ע״ט י״ג)
וכן כשהניגון באות דגולה הוא מרכא ואפילו
באות שנית. כמו רבים אומרים (תהלים ד׳ ז׳)
חנני ה׳ (תהלים ו׳ ג׳) ימלא עינים (שם
י״ב ו׳) הלילה ההוא (איוב ג׳ ו׳), חוץ מן
ג׳ פסוקים אלו חולקים כי הניגון באות
דגולה ועם מונח והם למנצח אל־תשחת
(תהלים נ״ט א׳) רננו ה׳ (שם נ״ו י׳) ועתה
לא־תמצא פלעו (איוב כ׳ כ״ה) עכל כן אמר
ודבקיו ברורים ודבר הוא לסמוך עליו לכן
אין לשנות שינוי נוסחות הספרים, והכלל
העולה ודבקיו כי כשהניגון בתיבה ~~[illegible]~~
או אפילו בתיבה ~~[illegible]~~ כשהאות דגולה אז
ישרת מרכא לצינור בכל המקומות להבדיר
חוץ

שער ב׳ פרק ה׳ דמנור

חלק ג׳ להדפיס ו[illegible] בה[illegible] [illegible]

הגהות והערות רבה [illegible] ושבח [illegible] לדינר [illegible]

[illegible] ו[illegible] שחקו [illegible] [illegible] מאד

[illegible] (איוב ל׳ ו׳) תבואהו שואה (תהלים לה ח)

ו[illegible] נתקבל שה[illegible] [illegible] עי׳

[illegible] (תהלים ד ב׳) [illegible] ו[illegible]

שהוא [illegible] [illegible] [illegible] כמו שהוא [illegible]

[illegible] ספרי [illegible] [illegible] ושתי [illegible] [illegible] (משלי ו׳ ט׳)

(תהלים [illegible]) [illegible] מהפך סמוך [illegible] [illegible] מהפך

[illegible] [illegible] מהפך לגרמיה ולא יבוא [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] להודיע [illegible] המהפך טעם [illegible] [illegible]

[illegible] חנפי (איוב ל׳ ב׳)

[illegible] [illegible] (תהלים [illegible] ג׳)

וכן [illegible] [illegible] [illegible] הדינר [illegible] [illegible]

לגרמיה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (תהלים [illegible])

[illegible] [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible]

וכן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] התיבות [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] מהפך [illegible] [illegible] תמורה לדינר [illegible]

כן [illegible] הוא לגרמיה.

ו[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לדינר [illegible] [illegible]

מהפך [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בני אדם

[illegible] בני איש (תהלים [illegible]) [illegible] [illegible]

[illegible] טובה (תהלים [illegible]) [illegible] (תהלים [illegible])

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] והמהפך [illegible]

[illegible] (תהלים סח [illegible]) [illegible] [illegible] פסק [illegible]

[illegible] התחברות [illegible] אותיות [illegible] [illegible]

הפסק, וכן לדעת [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] גירסות [illegible] [illegible] בפסוק

ה׳ אמר אלי בני אתה (תהלים ב׳) [illegible] ה׳

אמר אלי בני אתה, [illegible] [illegible] אלי בני

אתה [illegible] ה׳ אמר אלי בני אתה [illegible] [illegible]

אלי, [illegible] אלי [illegible] [illegible] [illegible] ה׳

אמר אלי בני אתה.

[illegible]

(הקמץ חולם [illegible] [illegible])

[illegible] [illegible] [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] [illegible] (איוב [illegible])

[illegible] נפשי כי חסיד [illegible] (תהלים [illegible])

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (איוב [illegible])

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (משלי [illegible])

[illegible] (משלי [illegible])

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (איוב [illegible])

(איוב [illegible])

[illegible]

[illegible] ספרינו [illegible] [illegible] [illegible] (תהלים [illegible])

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] (איוב [illegible])

[illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] [illegible]

(תהלים [illegible]) [illegible] [illegible] (תהלים [illegible])

[illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] [illegible] (תהלים

סח [illegible]) [illegible] [illegible] (משלי [illegible]) [illegible]

פסק [illegible] [illegible]

[illegible] (תהלים [illegible])

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] (תהלים [illegible])

[illegible]

פד קרוב יהיו ברוחות הפסוק וכלו שארית כלל כמו
רוממו ה׳ אלהינו (תהלים צ״ט ט׳)
על-זאת יתפלל כל-חסיד, אליך לעת מצא (תהלים ל״ב ו׳)

ואם יש לו שארית אחד לא יהיה כמו גלגל כמו
כי לא-בזה, ולא שקץ ענות עני (תהלים כ״ב כ״ה)
ויבוא הגלגל בתיבה מקום האתנח כמו חטאתי אודיעך (תהלים ל״ב ה׳)

ואם יש לו גרים ולפניהם הראשון מהפך [illegible] באות האחרונה
של התיבה כמו כי חצי שדי עמדי (איוב ו׳ ד׳)
כי אין בפיהו נכונה (תהלים ה׳ י׳) כי הנה הרשעים
ידרכון קשת (תהלים י״א ב׳) [ובספרי ידרכון]
כי כלו ביגון חיי (תהלים ל״א י״א)
כי לא יבינו אל פעלת ה׳ (תהלים כ״ח ה׳)
כי מיץ חלב (משלי ל׳ ל״ג)
כי לא בחרבם ירשו ארץ (תהלים מ״ד ד׳)

ואם ~~[illegible]~~ העגול באות שני ולהן הוא אולם כמו ועתה ירום ראשי (תהלים כ״ז ו׳) וכן [illegible]
[illegible] (תהלים [illegible]) וכן [illegible]
רעך ורע אביך אל-תעזב (משלי כ״ז י׳) כך ברוב הספרים
וכן בכל ספרי [illegible] בפסוק.
חטאתי אודיעך ועוני לא-כסיתי אמרתי (תהלים ל״ב ה׳)
[illegible] (משלי ו׳ ג׳) [illegible]
וישמחו כל-חוסי בך (תהלים ה׳ י״ב) [illegible]
הנה כעיני עבדים (תהלים קכ״ג ב׳).
אם- [illegible] (משלי כ״ב [illegible]) [illegible].

[illegible]

ואם תמצא המהפך תבוטה לפני [illegible] גלגל [illegible]
המהפך לגרמי כמו [illegible] (משלי ו׳ ח׳)
[illegible] לפעמים [illegible] התיבות
ויבוא [illegible] המהפך [illegible]
[illegible] לגרמי, [illegible] לגרמי.
[illegible] גם [illegible]
(תהלים [illegible]) [illegible] גם [illegible] (תהלים [illegible])
[illegible] לגרמי [illegible]
[illegible]
[illegible] (משלי [illegible]) [illegible].
[illegible] לגרמי.
ובחלופי

ובחלופי הדפוס מצאתי מחלוקת בפסוק
אז דברת בחזון (תהלים פ״ט כ׳) והיינו
בזין דגושה כ״נ דגשות חז״ל וגירסת
שניהם לא יתכנו כלל גם ספרים רבים
כתוב עיניו כי בשנותם אז דברת בחזון
וזה לא יתכן כלל ובכ״י אז דברת בחזון
במהפך אולם ובית בחזון רפה וסגול ונראה
וגם זה לא יתכן מכמה טעמים ואכן בכ״י א
מן גם בדפ׳ וויניציאה שנת רע״ח ובדפוסים
קדמונים אז דברת בחזון וגירסה זאת
כמשפט ונראה לזאת ולדעת בה״ו.

ועוד דין לברור ספרי הדפוס שאינן זוכרת
הא״ל לאמר כמה טעויות שלא פרין.

לגרמיה יתכן עם המהפך ויש הנולדו אלא להמהפך לגרמיו לעולם
יבוא [illegible] שרת לעולם לפני רשו

ינשקו בר פן־יאנף ׀ ותאבדו דרך (תהלים ב) כה בבי׳ וברוב המדויקים וכ״ס [illegible] ׀
על־כן ׀ לא־יקמו רשעים במשפט (תהלים א ה) ובבי׳ על־כן לא יקומו במהפך שרת [illegible]
בכל־הארץ ׀ יצא קום ובקצה תבל (תהלים יט ה) כה בכ״ס וכ״ס בכל־הארץ וכ״ס בכל הארץ ׀ [illegible]
[illegible] כל־הארץ ׀ ישתחוו לך (תהלים סו ד) [illegible] במהפך בכל הספרים [illegible]
כל־גוים ׀ אשר עשית יבואו וישתחוו לפניך ה׳ (תהלים פו ט) וכ״ס כל־גוים [illegible]
על־כן ׀ אודך בגוים ה׳ (תהלים יח נ)
אך־בצלם ׀ יתהלך־איש (תהלים לט ז) וכ״ס אך־בצלם בלא פסק וכן נראה.
אל־תהיו ׀ כסוס כפרד (תהלים לב ט) [illegible] ׀ [illegible] (תהלים מ ח) אחת ׀ שאלתי מאת ה׳ (תהלים כז)
[illegible] ׀ [illegible] (תהלים מ)
רבות עשית ׀ אתה ׀ ה׳ אלהי (תהלים מ) ובבי׳ אתה ה׳ אלהי בלא פסק
אין ׀ ערוך אליך [illegible] (תהלים מ) וכ״ס אין־ערוך
רבים מכאובים לרשע [illegible] ׀ [illegible] (תהלים [illegible]) כה בבי׳ וכ״ס [illegible]
[illegible] ׀ [illegible] (תהלים) [illegible] ׀ [illegible] (תהלים [illegible]) וכן בבי׳ [illegible] ובלא פסק
[illegible] ׀ [illegible] (תהלים [illegible]) ובבי׳ בלא פסק
[illegible] ׀ [illegible] (תהלים [illegible]) וכה [illegible]
[illegible] ׀ [illegible] (תהלים [illegible]) ובבי׳ בלא פסק
ה׳ ׀ [illegible] (תהלים [illegible]) ובבי׳ בלא פסק [illegible] לגרמי
[illegible] ׀ [illegible] (תהלים כב)
אך ׀ טוב וחסד ירדפוני (תהלים כג) ובבי׳ אך טוב וחסד ירדפוני [illegible]
[illegible] ׀ ה׳ ׀ [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] ׀ [illegible] (תהלים [illegible])

[illegible] ׀ [illegible] (משלי [illegible]) [illegible] (משלי [illegible]) וכ״ס [illegible]
[illegible] ׀ [illegible] (משלי [illegible])
[illegible] ׀ [illegible] (משלי [illegible])
[illegible] ׀ [illegible] (משלי [illegible])

[illegible] ׀ [illegible] (איוב [illegible]) [illegible] ׀ [illegible] (איוב [illegible])
[illegible] ׀ [illegible] (איוב ד׳) ובבי׳ בלא פסק
[illegible] ׀ [illegible] (איוב [illegible]) [illegible] ׀ [illegible] (איוב [illegible])
[illegible] ׀ [illegible] (איוב [illegible])
ודע כי [illegible] לגרמי [illegible]
[illegible]
[illegible]

ואולם לגרמיה יתכן גם הוא עליו שלשה כלל כמו חסו-לבי ו פניכם (תהלים לד)
לדוד ו שפטני ה׳ (תהלים כו) לדוד ו ה׳ ו אורי וישעי (תהלים כז)
בכל-הארץ ו יצא קום (תהלים יט) ויש הארץ ומלואה על מזל המהפך לגרמי׳
הושיענו ו ה׳ אלהינו (תהלים קו מז) ה׳ ו עזי ומעזי (תהלים קח) ויש ה׳ ו
אשכילך ו ואורך (תהלים לב) ולציון ו יאמר (תהלים פז ה)
נשאו בה פני-ואנו ו ותאבדו דרך (תהלים ב יב) ויש יאזנו
יתיצבו ו מלכי-ארץ (תהלים ב) ~~[illegible]~~ ומנחה לדוד כה ו חסיתי אליך (תהלים ...)
ההתהלך ו תמהה [illegible] (משלי) כי-ילבש ו יפול [illegible] (משלי כג)
[illegible] למו צלמות (משלי כג יז) ויש כי לבעה יחדיו ו וכן עוד.
ומצוות שלשה לו מהפך בתיבה כמו וירעו ו ויפיק [illegible] (תהלים) נודע ו ה׳
[illegible] (תהלים ט יב) כל המה בסמוך גם בכלי ויש נודע וזה לדעת בן נפתלי
לפי גרסת חולוקים אשר אל לדעת בן אשר נודע ויש בהם אמר ו לרשע (תהלים כב טז) ויש אמר המהפך.

ואם יש לו שופר ואחד לא יהי׳ פזר או מהפך אז מונח לגרמיה והתנאי על זה הוא
כי חלצת ו נפשי ממות (תהלים קטז ח) כי לא רבה ו ולא שקץ (תהלים כב כה)
כי מפני-עלי ו רעות (תהלים מ) ועל בכיה כי מפני עלי רעות וכלו לגרמי׳
לי גלעד ו ולי מנשה (תהלים ס ונח) שם קנייון ו רעיה רוחם (תהלים סח כח)
אלהים בהיו גורם ו בנחלתם (תהלים עט סו) עד זה ו מלים עצה (איוב לח ב)
תחת חטה ו יצא חוח (איוב לא מ) וכן ~~[illegible]~~ [illegible] (תהלים קכב ב) וכן
ואם אין קדמו שלו את המהפך כמו שבו לערים ו רחוקים (תהלים כב) היה לי ו לנביר
מעון (תהלים עה ג) גער חית קנה עדת אבירים ו בעגלי עמים (תהלים סח לא)
בקול כמותה ו מהדרכם (משלי א כב) והנה ישקוט ו ומי ירשיע (איוב לד)
ויין חמר ו מלא מסך (תהלים עה ט)
גם אם הנגון בוות נגינת עם המהפך כמו כלאתי דמנו ו בקהל רב (תהלים מ)
יתנו הטלים ו אל-הארץ (תהלים) הטירה נעורי ו ופשעי (תהלים כה)
הנה טפחות ו נתת ימי (תהלים לט) ולחנה ה׳ ו אלהים צבאות (תהלים
נט ו) כה בכלי ועיר ובספרים גרסות משונות ורבות. רבות עלית (תהלים מ)
עם ספרת הארץ ו ותשוקה (תהלים סה י) בלגרמי׳ בתיבה ואחר אלו שבספרי הדפוס הלוטו הלגרמי׳ וכן בקצת אחרים.
ורתחתם לדרורות עם המהפך בתנועה המשופה לפני בתיבתם או ~~[illegible]~~ כאלה
שלפני כמו הודיעני ה׳ ו קצי (תהלים לט) הדרכני באמתך ולמדני (תהלים
[illegible] ישלחו וישלחו בך (תהלים) הצילני מפעלי ו אלהים (תהלים נט) יגדל כבודו ו כבוד (תהלים)
בקול גדול (משלי כג) בתועבות אל-עון ו יסרת איש (תהלים לט) מברך רעהו ו
לדוד אליך ה׳ ו אקרא (תהלים כח א) סלה עלו ו באפו (תהלים עח ט)

המן

[illegible] נראה שלגמא לכוון אולו לגרמי׳ ולב׳ טרחא והולו אלהם

ומלות האלה נעדרות לכן הי׳ ראוי לקרות אלו לגרמיה מן הגרסה כדרכו המהפך שגם הוא אחד מן ומנוחה יחסר ... היה-לי היה-לי ... ועדיו ... צבא

ולמרות הנספרות ... ספרים ... (תהלים לב ...) ... היה לי ו לנקרעותי (תהלים עה ג)

נשארו כ׳ פס׳ לגרמיה

הכן בחוץ ׀ מלאכתך (משלי כד כז) [illegible] ה׳ ׀ מורא אלהים (תהלים [illegible]) [illegible]
בכל-עת (תהלים י׳) רואה [illegible] ׀ [illegible] (תהלים [illegible]) יחילו דרכיו ׀
לא עשה כן ׀ לכל-גוי (תהלים קמ״ז כ).
וכן כתבתי בספרי כי יתחלף [illegible] בתנועות [illegible] למרכא [illegible]
[illegible] ׀ [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] ׀ [illegible] (תהלים [illegible])
וכן בכל דוגמתם אלו [illegible] הספרים [illegible] להקל הטורח.

ואם [illegible] אותיות [illegible] [illegible]
ויתן בפי ׀ שיר חדש (תהלים מ׳) [illegible] ׀ [illegible] (תהלים [illegible])
[illegible] ׀ ה׳ (תהלים [illegible]) [illegible] [illegible] ׀ [illegible]
[illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] ׀ [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible]
[illegible] ׀ [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] ׀ [illegible] (תהלים [illegible])
[illegible] ׀ [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] ׀ [illegible] (תהלים [illegible])
[illegible] ׀ [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] ׀ [illegible] (תהלים [illegible])
[illegible] ׀ [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] ׀ [illegible] (תהלים [illegible])
[illegible] ׀ [illegible] (איוב [illegible]) [illegible] ׀ [illegible] (תהלים [illegible])
ועל [illegible] הספרים [illegible] [illegible]
כמו [illegible] (משלי [illegible]) [illegible] ׀ [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible]
[illegible] הספרים [illegible] [illegible]
[illegible] הספרים [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible]
[illegible] (איוב [illegible]) [illegible] ׀ [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible]
[illegible] ׀ [illegible] ׀ ה׳ (תהלים [illegible]) [illegible] ׀ ה׳ (תהלים [illegible]) [illegible] וכן בספרים
[illegible] ׀ ה׳ (תהלים [illegible]) [illegible]

[illegible] לגרמיה [illegible]
כי [illegible] ׀ [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] ׀ [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible]
ואם [illegible] ׀ [illegible] (משלי [illegible])
[illegible] הספרים [illegible] [illegible].

שער [illegible] הסילוק

הסילוק כבר הודעתי לעיל שער [illegible] כי [illegible] הספרים יתכן הסילוק
בתחלת הפסוק [illegible] יפתחו לו [illegible] כי [illegible] הספרים
פסוק [illegible] יתכן הסילוק [illegible]
[illegible] יתכן להיות [illegible]
להיות. [illegible] וספרינו [illegible] לעמוד עליהם [illegible]
[illegible] קונטרס המסורת [illegible] הניגון
[illegible] לעולם [illegible] כמו אלה ספים
[illegible] (תהלים ג׳ ג׳) [illegible] (תהלים ה׳ ב׳) [illegible] (משלי [illegible])
[illegible] (שם [illegible]) [illegible] (שם [illegible]) [illegible] (שם [illegible])
[illegible] (תהלים [illegible])
[illegible] (תהלים ג׳ ג׳) [illegible] (משלי [illegible]) [illegible] (משלי [illegible]) [illegible]
(משלי [illegible]) [illegible] (שם [illegible]) [illegible] (איוב [illegible])
[illegible] (משלי [illegible]) [illegible] בכל הספרים [illegible]
[illegible] קונטרס המסורת [illegible] : סימן [illegible] בתהלים [illegible]
[illegible] הספרים [illegible] כי בסופי הפסוקים [illegible] טעמים
[illegible] (תהלים [illegible])
[illegible] (שם [illegible]) [illegible] (משלי [illegible]) [illegible]
[illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] (משלי [illegible]) [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] (שם [illegible])
[illegible] (שם [illegible]) [illegible] (שם [illegible]) [illegible] (שם [illegible]) [illegible] (משלי [illegible])
[illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] (שם [illegible]) [illegible] (שם [illegible])
[illegible] (שם [illegible]) [illegible] (שם [illegible]) [illegible] (משלי [illegible]) [illegible]
[illegible] הניגון [illegible]
[illegible] גם [illegible] (איוב [illegible]) [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] (שם [illegible])
[illegible] (שם [illegible]) כי [illegible] תיבה [illegible]
[illegible] תיבה אחת [illegible] תיבה אחת [illegible]
[illegible] לעולם [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] (שם [illegible]) [illegible] (שם [illegible])
[illegible] (שם [illegible]) והסילוק [illegible] לעולם [illegible]
[illegible] לעולם [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] (איוב [illegible])
[illegible] לעולם [illegible]
[illegible] (משלי [illegible]) [illegible] (שם [illegible]) [illegible] (שם [illegible])
[illegible] (שם [illegible]) [illegible] (שם [illegible]) [illegible]
[illegible] (איוב [illegible]) [illegible] סלה
[illegible] ספרים [illegible]
[illegible] לעיל שער [illegible] כי [illegible] (משלי [illegible])
[illegible]

+ [illegible]
[illegible]
[illegible]

שער ב׳ פרק [illegible] הסילוק

[illegible]

ובכן פרשתי ואת הנותן כי בתיבה מוטעמת תתחלף הצינורית עם הגרשו [illegible]

בתיבה קטנה [illegible] ודבר [illegible] יקרה [illegible] הסילוק כמו אור זרוע [illegible] (איוב [illegible])

[illegible] (איוב [illegible]) [illegible] (שם) [illegible] (שם [illegible])

[illegible] (משלי [illegible]) [illegible] (איוב [illegible]) [illegible] (שם [illegible])

[illegible] הצינורית [illegible]

[illegible] המרכא [illegible] והצינורית [illegible]

[illegible] המחלוקת [illegible]

[illegible]

[illegible] הספרים

[illegible]

[illegible] הצינורית המוטעמת

[illegible]

[illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] סלה (תהלים [illegible]) [illegible]

[illegible] (תהלים [illegible]) [illegible]

[illegible] הצינורית [illegible]

[illegible] ספרים [illegible]

[illegible] הספרים [illegible]

[illegible] (תהלים [illegible]) [illegible]

[illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] (שם [illegible]) [illegible]

[illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] (שם [illegible]) [illegible] הצינורית [illegible]

[illegible] הפסק [illegible] מצינורית [illegible]

[illegible] (תהלים [illegible]) [illegible]

[illegible] לסילוק [illegible]

[illegible] (איוב [illegible]) [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] (משלי [illegible]) [illegible]

[illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible]

[illegible] הספרים [illegible]

[illegible]

ומכן דוגמא לפעמים יש רבים ואחרים רבים גם כן אל נכון שלשה בכלל מונח ומקף ...גרותי ומקף ... ומקף ...
שער ב׳ פרק י״ח סילוק

ולמנצח מונח ומלה מלרע לספר אבל לא יקרה בה פה
כלל לא פסק או מהפך למרעים קודם תיבת המלרע
כמו ונשנתי ...י ינוח לי (איוב ג׳) תרעמהו כמלך
עתיד לכידור (איוב כ״ה כ״ד) ואהלו ומשכנות
רשעים (איוב כ״א כ״ח) ירעמו ... ואדם רב (איוב
ל״ו כ״ח) עשוב והתבונן, נפלאות אל (איוב ל״ז י״ד)
הוא ופרן בעדו (משלי כ״ה כ״ט) מושך העיתון
אנשי, חזקיהו מלך יהודה (משלי כ״ה א׳) בקרבו עפנין מעשו בגו (תהלים ג׳ י״א) יומר מאתי והייתה שוטר (... י״א)
ושועתי לפניו, תבוא באזניו (תהלים י״ח ז׳) מגן הוא לכל החוסים בו (... י״ח ל״א) ושונאי ... סופר מהיר (... מ״ה ב׳) אלהים ישב על כסא קדשו (מ״ז ט׳) ... הודו אלהים (... ח)
משפט ועשה בארץ, ותהי עלית (תהלים נ״ח י״ב)
ישמח לב, מבקשי ה׳ (תהלים ק״ה ג׳) כי לעולם
אחר המרעים ופסק ושרת עולי לספר ובמקום
למנצח, לבני קרח מזמור (תהלים מ״ט ופ״ה) למנצח
לבני קרח משכיל (תהלים מ״ב א׳) בפסק לבד אלא כבתוב
בתהלים, וכן למנצח, על שושנים לדוד (שם ס״ט)
למנצח, על הגתית לאסף (שם פ״א), אבל שמא פסק
ישמש מרכא או מונח כל אחד כמשפטו המופלא, ומזה נברר כי ופי תהפכות ישנאתי (משלי ח׳ י״ג) להתיו דגושי בעדות
כל מחת גם תהפוכות בטונת לזולת וכן ~~כל פסק~~
ברור שנשמט הפסק הראוי להיות בין ופי לתהפוכות,
וזה הי׳ גירסת הרלב״ג ועל פיו פירש ...
בכ״י ישן גם בכתובים ... גרסו ופי תהפכות
ואח״כ פירש הראשון את הרלב״ג ...
וזה שתי התיבות הבוטות ישמש טרחא ומונח כמשפטם
כמו מזמור לדוד להזכיר (תהלים ל״ח) שיר מזמור לאסף
(תהלים פ״ג) שיר מזמור לדוד (תהלים ק״ח), ובקצת דפוסים
כי בשלשת הספרים יתחלף הסילוק בתחלת הפסוק עם
אחד מעורתיו.
ודע כי לא מצאנו אחד מעורתיו לספר אך כי שלשה
אם לא אחר האתנח אבל אחר רביע מוגרש
לא תמצא כי אם מרכא אחד ואחר השלשלת מונח
וכמו שכתבתי על מקומם, ואם בא לדבר כן צריך עם
ולבני אשר (משלי כ״ה כ״ה) ... בונה לא במרעים וכמו שכתבתי בסוף
ולכן בגירסה הנכונה נסה עלינו (תהלים ד׳ ז׳) באתנח ומעבות שלבריו
שמי ואילו נסה עלינו לא יתכן ואחרון שני מערתיו לסילון
וכן ... ירדוף ... (תהלים ס״ג) ... לך ולא יתכן
ודע שאין תיבות הבוטות לתיבת הסילוק את התיבה האחרונה ... ולפעמים לחמוס ולא עוזר לו (איוב כ״ט י״ב) מלת לא ... אבל להיות ... לו
ראוי להקדמה ... לו תוך הנקבה ... עוזר ... (שם ... י״ג) מלת לא אין ההקבה ...
כמו כי הוא ... ב... (איוב ל״ב א׳) כמו הנה ... כי ... (תהלים ... ט׳) כי ... (איוב ל״ב ב׳)
ואשר הבאנו אלוה ... (איוב י״ב ו׳) כי קמו ... (תהלים פ״ט ב׳) כי לא ... (איוב ט׳ ל״ה)
כי כל ימינו עלי ארץ (איוב ח׳ ט׳) כי הוא ... (תהלים כ״ה ט״ו) ... כי
כן לא ... וכסיל ... (משלי כ״ו א׳) או מי נטה עליה קו (איוב ל״ח ה׳) או מי נתן לשכוי בינה (שם ל״ח ל״ו)
... שים אדם עלי ארץ (איוב כ׳ ד׳) ... כוכבים ... (איוב כ״ב י״ב)
באמצע בתחלת ומתחברו ... ואחר ... תהלים ... כי לעולם ... אחר השלשלת ... ...טרחא
ובאמצע ... לסילוק ... אות ... שני ... והמהפך הוא ... תמורת ... אות ... כמשפט
וכן נסתפק.

ובתיבה מצורפת נתונו הספרים [illegible] לפעמים יעדן
מציירת כמו ועתה תבין במשפט עמך (איוב יג ה׳) אז ברא שמך כן ביום (תהלים נב ח׳)
האל ישועתנו סלה (תהלים סח כ׳) וכן במקצת ספרים חרפתם אלה חרפוך ה׳ (תהלים עט יב) וכן בכל חרפתם אשר חרפוך וגו׳
ולפעמים יעדן מהפך ומרכא והיינו המרכא במקום המחלוקת
והמהפך בתיבה השלישית ואז לפניה כמו

תשורת לי חן ותגרכני (איוב יב ו׳)
מאיר עיני אלהים ה׳ (משלי כט יג)
מאזין מרצה ועולה תפלתי (תהלים עב
ימר פניו אחינו סלה (תהלים סג
תכון בטובתך לעני אלהים (תהלים סח יא)
ומן חילופי הדפוס נראה לזה תלוי במחלוקת בזה וכן
ולא שהיו לעמוד על מחלוקתם לפי הנוסחא [illegible]
הנמצאות בחילופים אם בסוף המערכת כי רובה
משופטת כמו שמצאתי פעמים רבות
וגם בתיבה הראשונה פעמים רבות לתקנה אך יהיה מורתן
גדולה מקום מהפך כמו ויען אתי מהר קדשו סלה (תהלים ג ה׳)
את גאון יעקב אשר אהב סלה (תהלים מז ה׳) ושלת [illegible] ונעלטה מהפך
הולכינה אלהי יעקב סלה (תהלים פד ט׳) [illegible] אותם פלשתי בקרבו (ש״א יז א׳)
לא שמו ואלהים לעמדם סלה (תהלים נד ה׳) כה בכ״י וכן נראה דעת בזו מחלוקת.
קהלות לאל ידך ומשמת (משלי ג כז)
מבנשי שנקך ידעך סלה (תהלים כד ו׳) כה בכ״י וכ״מ
כי רבים לוחמים לי מרום (תהלים נו ג׳) כה בכ״י ועיין ויש רבים ואותן נכון.
מעולה קנך עדי רעים סלה (תהלים סח טו)
אנכי תפלתי כמודיה סלה (תהלים עה ד׳) כה בכ״י וכ״מ ועיין והתיו יפה [illegible]
יגון יחרת ומלחמה סלה (תהלים עו ד׳) כה בכ״י וכ״מ ויש מגן
מעת דגנם ותירושם רבו (תהלים ד׳ ח) כה בכ״י וכ״מ ויש מעת
ה׳ עשית יליון פוקה סלה (תהלים פט מה)
ימלט נפשו מיד שאול סלה (תהלים פט מט)

ובמקצת ספרים ידוע שאינו בצורת הגדולה ומונח למעלה
במקצת מעלה הנזכרים אבל ברוב המדויקים וכ״י כולם
במגלו חוץ מן אחד שמצאתי בכ״י [illegible] במונח למעלה והוא
צבבה נשלח להם לעבדך (תהלים עח כג) והמג״א רע״ו
הוא במהפך, ועוד בספרים גם בכ״י ואתן תהלה ברופש
משפט (תהלים קט כב) אבל בכ״י על זה כן ואתן תהלה
ברביע מונח כמשפט.

ובתהלים קט טו נתונו הספרים על עמנית ונבזה לבב
ויש עמנית ונבזה בגדולה וכן בכ״י, וירצה לי שהוא אולי נגרע.
ולכן לבב במונח [illegible] ומעלה כדין.

ואם תעיין תמצא תיבות רבות לתיבת הסלוק הראשון במלות
ה׳ אלה האחרים במשפט כמו ואתה נשאת עון חטאתי סלה (תהלי׳ ל״ב ה׳)
כ״ה בס״מ וכ״ה בכ״י, וכן בכ״י אל-שמו אלהים ולמדם סלה (תהלי׳ נ״ה כ׳)
אבל בספרים לא במהפך כי כל מתחלף לפעמים ועד מהפך קולה בצירוף
הנקודות לאותו ולהמלה מן ההקפה כאיל כן נפשי תערוג אליך
אלהים (תהלים מ״ב ב׳).
ובמקום אחד לבד נמצאו שלשלת קטן בתוך אלפתי הסלוק והוא אין ישועתה לו
באלהים סלה (תהלים ג׳) והוא מן ח׳ שלשלת הם פסוק במאמר לעיל שער א׳ פסו׳.
ומצאתי בכ״י ואני בתמי אלך פדני וחנני (תהלים כ״ו י״א) וכן לולא האמנתי לראות בטוב ה׳ בארץ חיים
במקומו (עיין [illegible]) אלא פדני גם בקמץ במרכא [illegible] הסלוק [illegible]
[illegible] שאין אתנח בפסוק ובא הרביע במקום אתנח והסלוק [illegible] עולה ויורד [illegible]
[illegible] גם אלא לולא בספרינו ברביע [illegible] ודסחרינו [illegible]

[illegible] המונחים ודמו סלה בתהלים ד׳ ה׳ [illegible] במסרה [illegible]

רביע מוגרש יתכן בתחלת הפסוק גם באמצעו כמו שהרבה כמו
למנצח מזמור לדוד דמזמור י״ט וכ׳ ופ״ו ול״ו ומ״ו ונ״ו וס״ד וק״ט,
ודומה למנצח משכיל לדוד דמזמור נ״ב ברביע בכל חבריו הנ״ל, וכן
למנצח לדוד מזמור [illegible] במזמור מ׳ ועשרה אלו ב׳ בטעם בספרים,
וכן למנצח לדוד להזכיר במזמור ע׳ מסר אלו בדפוס גם בכ״י ב׳ בטעם
בספרים [illegible] וזה תימה, ובדקתי במסורה [illegible] ומצאתי שניהם
מוטעמים למנצח לדוד [illegible] ויכן המסרה [illegible] חבריהם
[illegible] ברביע, ועוד [illegible] ובספרי הדפוס נמסר גם [illegible] למנצח דמזמור
ע״ו ב׳ בטעם בספרים והוא [illegible] ואין כן במסרה [illegible] במזמור מ׳ וע׳.
ובאמצע פסוק כמו ברכי נפשי את ה׳ הללויה (תהלי׳ ק״ד ל״ה) ואיתני
ויחפרהו ממטמונים (איוב ג׳ כ״א)
ואם יש לו משרת אחד לא יהי׳ כ״א מרכא לעולם בין בתחלת הפסוק בין באמצעו
כמו למנצח בנגינות דמזמור ד׳ ו׳ וס״ז, למנצח מזמור לדוד שיר (ס״ה)
למנצח לדוד מזמור שיר (ס״ח) למנצח על-ידותון לאסף מזמור (ע״ז) כל אלה
ברביע מוגרש אלו שבמזכירין השמיטו הסופרים ~~[illegible]~~ הגרש ועשו הרביע
לבד וסמכו על המבין כי כל רביע הסמוך לסלוק לעולם רביע מוגרש,
וכמוהם ויען איוב ויאמר, ויען אליפז ויאמר, כן הם בכ״י ולא כן ויען
בלדד השוחי ויאמר, ויען אליהוא התימני ויאמר.
ובאמצע פסוק בין שיש אתנח בפסוק בין שאין בו אתנח כמו מושיבי עקרת הבית
אם-הבנים שמחה הללויה (תהלי׳ קי״ג ט׳) ואנחנו נברך יה מעתה ועד עולם הללויה (קט״ו י״ח)

~~[illegible]~~ הרביע

שער ב׳ פרק ו׳ רביע מוגרש

הרביע הראשון שבפסוקים האלה הוא רביע גדול לכן ולרחת המהפך
אך העולה כמשפטם המבואר לעיל ואך רביע גדול ואחר הרביע השני
הוא רביע מוגרש לכן ולרחתו מרכא, וכן תהלת ה׳ ידבר פי ויברך
כל-בשר שם קדשו לעולם ועד (קמה כא) בעבור ישמרו חקיו ותורותיו
ינצורו הללויה (קה מה) ימלך ה׳ לעולם אלהיך ציון לדר ודר
הללויה (קמו י) וכמוהם בסוף מזמור קמז וקמח וקמט וקנ, וכן בספ״ו ופי׳ (וכבר בדקתי ומצאתי כי בכל מקום שאין אתנח בפסוק אחר הרביע לבדו אלא גרש ותלשא וכן בשאר ספרי הדפוס)
הורני ה׳ דרך חוקיך ואצרנה עקב, הבינני ואצרה תורתך ואשמרנה
בכל-לב (תהלי׳ קיט לג ולד) במרכא לא במונח וכן בכל דומיהם
וכן אחר האתנח כמו קן מאשפל נמלטה כצפור מן יקוש (משלי ו׳ ה׳)
ופי רשעים יכסה חמס (שם י׳ ו׳ ויא) ואויל שפתים ילבט (שם י׳ ח׳)
ומעקש דרכיו יודע (שם י׳ ט׳), וכמוהם בסה״פ ופי׳ כי לא-תדע מה-ילד
יום (משלי כז א) הצילני מיד-אויבי (תהלי׳ לא טז) במרכא מונחית כמשפט,
וכן ברוך ה׳ מציון שוכן ירושלים הללויה ( )
ודע כי בכל ספרי הדפוס מצאתי בחצרות בית ה׳ בתוככי ירושלים (תהלי׳ קטז)
במהפך מונחית ובלא מרכא מונחית, וכן בכ״י של ה״ר גרש בחצרות בית ה׳
בתוככי ירושלים הללויה וזה כדין כי יהי׳ המלה השלישית לסלוק שבוא מהפך
כמבואר לעיל ובלא הסלוק, אך בכל ספרינו וכן מצאתי שבפי׳ רמ״ם ורבים
ברכות ירושלים ואין קורא (תהלים עט ג) את ספירות קמהפך מונחית ובלא מרכא
מונחית.

ועוד דע כי הרביע מוגרש לא יתכן לבוא קודם האתנח כלל ולכן יבקש הוא מה
שמצאנו בקצת ספרים ולדעו כי אתם שמע ה׳ וחנך (תהלי׳ פג יט) ובלא ודעו
ברביע גדול וכן כסא וכו׳, וכמוהו אלהים אתה ידעת לאולתי (תהלים סט ו)
ברביע גדול בכ״י לא ברביע מוגרש.

ואם ישאל לך שיש מלות הראשון כתבו מאולא והשני מרכא כמשפט כמו שמעו מוסר
וחכמו ואל תפרעו (משלי ח׳ לג) אלהים השמיעה התעיקו ישועה (תהלי׳ יב כ) ולא-השמיעה
במאולה כסא וכו׳ וכן בחקירו במזמור נט וברוך ספרים תיבת השמיעה ברביע מוגרש
גם תיבת סלה ברביע וזה לא יתכן כלל כי לעולם לא יתרדפו שני ה״ר בפסוק אחד, וכן פקידת אותי (שם לו ו)
ומן יקושו ויבהלו עדי-עד ויחפרו ויאבדו (תהלי׳ פג יח) בדרך עדותיך ששתי כעל
כל-הון (שם קיט יד) ואמר כל-העם אמן הללויה (שם קו מח) עי׳ זה, ומחליף עצה מאלוף
בל-דעת (איוב לח ב) ברוך אלהים אשר לא-הסיר תפלתי (תהלי׳ סו כ) וכן בספרים
ויען איוב את-ה׳ ויאמר (איוב מב א) ואל דבריו ויען בדרתי ׳ד וכבר כתבתי בלוח של לתורת
ד׳ ומצאתי בחומשי ד״ה וכן מחלוקת אבן עזרא כי ילך אלוה ערוכך (איוב יא ו) בכ״י ושבח לך, בכ״י יבא לך עתה. ולא ידעתי במה נחלץ והוציאני לטעות הדפוס. ואלהים
ודוד בחומשי בכ״י בה מלוה בסין רואה. בה מלות בסין

שער ב׳ פרק רביע מוגרש

אלהים ומפורש בהוראה ל׳ ט״ז והזכרתיו גם במשפטי הטעמים כי צורת המוגלה
כצורת הטפחא לפי עדות המדקדקים ואלו והסופרים הפכו לפעמים צורתו לצורת
המרכא ומטעם זה קרה בהרבה ספרי הדפוס עדנה ברוב המקומות שכתבו מרכא
תמורת המוגלה כגון קומה הצילה״ ה׳ אויבי עבדך כל אויבין (תהלים ח׳ י׳)
כוש תריץ ידיו (שם ס״ח ל״ב) למה יקח משכבך (משלי כ״ב כ״ז) ומן דפוסי
הצילה ה׳ כוש למה במוגלה וכן בכל דפוסין ונסיא שכן דעת כל מלא
כנסיה בחולקים בתהלים ע״ד י״ג וכ״ב אבל שגרת רואה תנינים ומבל
דבור חרפתם ודפוסין וכן אחרי האזנים ה׳ (תהלים ה׳ ב׳)
הצילני מאויבי ה׳ (שם קמ״ג ט׳) ואלו שבאו בסוף קודם האתנח מטעם שהתבאר
במשפטי הטעמים שער ב׳ פ״ה עזר הפסק.

ודע שאלו שלשה משרתים הראשון מהפך והשנים האחרים כמשפטם כגון
כי אין חרצובות למותם (תהלים ע״ג ד׳) אך טוב לישראל אלהים (שם ע״ג א׳)
~~כי ילך כל הארץ ואלהים~~ (שם פ״ב ח׳) זכרתי משפטיך מעולם ה׳ ואתנחם
(תהלים קי״ט) כן הוא בדפוסי ונציה וכספרים זכרתי במהפך שמתנחת
עם לגרמיה וזה לא יתכן כלל כי הצינורית סימן לבטול הלגרמיה כמ״ש
בזה החיבור פעמים רבות והעיקר זכרתי בלא לגרמיה או זכרתי במקף צינורית.
ובשלשה מקומות לבד נמצאו שלשה קטן במשרתיו והם חונה מלאך ה׳ (תהלים ל״ד ח׳) כפרש ידי אלהים
(תהלים ס״ח ט״ו) אשרי שיאחז (תהלים קל״ז ט׳) והם מן ח׳ שלשה דלת פסוק והזכרתים בתחלת
הספר שער א׳ פ״ו ומצא שלשה קטן, ואלו שבתיבת סביב ובתיבת אלהים נפל מחלוקת
או שם במערבו צינורית כמשפט השלשה לרביע מוגרש, וכן מסתבר.

ודע כי הרביע מוגרש לא יתנגן כ״א בתנאי שאין בינו ובין הסילוק כ״א משרת אחד
לסילוק ואם כשלו לו שתי תיבות הרחוקות לסילוק ואין אחת מהם ראויה לנגן עד שתצטרכו
שני משרתים לסילוק באופן זה ישתנה הרביע מוגרש לשלשה גדול כמאמר לקמן חוץ מפסוק
אחד הי׳ בקשתי ממנו משרתיך ושלח ימיך סלה, ונראה ודרשה במדרש הו לעצמותיו
בהם שנים משרתים לסילוק ואחר רביע מוגרש וכן הם בכל ס׳ שראיתי ואין מלחם, ולכן קסיע
וכי כי רבים לוחמים לי מרום (תהלים נ״ו ג׳). ~~כי תקעו לעיני והשמיעו תהילה~~ (ואוב ...
ואם אין בין הרביע מוגרש לסילוק שום משרת כ״א הקפט אם יש בין ~~התיבות~~ ובין ~~התיבה~~ לפני
הסילוק עוד ~~שני תיבות~~ ... יתנגן הרביע כמו מנע רגלך מנתיבתם (משלי ...) ושאר
דומים

שער ב׳ פרק רביע מוגרש, ושלשלת גדול.

וכן בכל ספרינו ושעורתהם [illegible] (תהלים כ״ב ט״ו) [illegible]

זכר דוגמתם בל-ימוט (משלי י״ב ג׳) שיר מזמור לבני-קרח (תהלים מ״ח) וכן כל ויען איוב ויאמר, ויען אליהוא ויאמר פלם ברביע מוגרש כי יש שם ב׳ ~~תנועות קטנות~~ הטעמים כי כל ויען ויוסף ויאמר רבים מרחיב כדרכיהם במסרה ויאמר זכר כרמין ופל ויען ויוסיף דאיוב דרכי כל ורוב ספרי הדפוס הלביש והעמידו ויאמר בפתח ומלעיל שלא כמשפט ואף בכל כי פלם אלרך כמשפט.

ואך אם אין ~~שתי תנועות~~ בינתים ואך יש בינתים ~~[illegible]~~ חולם או קמץ אז זכרי התנועת גם שם יתנהג הרביע כמו יהודה מחוקקי (תהלים ס׳ ט׳ וק״ח) ויען שנהרי (שם כ״ב י״א) יעל-עפרות יפונה (שם כ״ב כ׳) יגוו ירדני (שם י״ז ג׳) ומלאך קודמים (תהלים ל״ה י׳) הרעה לצדיקו (משלי י״ב) והסידר ידרכנו (תהלים כ״ה י׳)

ואך אם אין שם ~~שתי תנועות ולא תנועה ולא שוא~~ אחד ~~[illegible]~~ אז יפטל הרביע ~~[illegible]~~ תמורתה המשרת ~~[illegible]~~ כמו קולו פניו תמיד (תהלים כ״ה ה׳) ובוערת להבת, ויורבת שלהבת מלכים (שם) ועלה בדינם יתן (משלי כ״ב י״ב) הסר רגלך מרע (שם) שיר מזמור לאסף, שיר מזמור לדוד (תהלים כ״ב כ״ב) ומוסרותיהם ינתק (שם ק״ב י״ד) ויגנני יחרם ולחטותי תחרוש (איוב י״ד) ולהיתנים יסלף (שם כ״ב י״ט) עיניו כי ואיתני (שם ג׳ ח׳) ובן צדיק חכמה (משלי י״א ל׳) הם כולם בסה ופי וכן עיר וברוב ספרינו עיניו כי ברביע ושיקול הוא בקדרות [illegible] ~~[illegible]~~ שתי עולמים לא לסילוק והגברתי דקדוק אשר ובל הסילוק [illegible]

שלשלת גדול כוחו ככח רביע מוגרש וכמקום רביע מוגרש הוא בא ואם אינו שם לסילוק שתחיו שני עולמים או יבוא השלשלת במקום הרביע כמו ובמועדו [illegible] (תהלים ד׳ ז׳) יתבוששו כמגמות גן חלבו (שם י״ב) [illegible] תסתיר ואת-פניך ממני (שם י״ג ב׳) ואם אין לסילוק כי עולות אחד או שאין לו עולמים כלל קרה הגופן יבא השלשלת לרביע מוגרש [illegible] והגברתי בסמוך אבל הרביע מוגרש. והמשרת לשלשלת הוא בלגמו המשרת [illegible] והיינו המרכא כמו לדוד [illegible] (תהלים פ״ט ב׳) ואם יש לו שני משרתים הראשון מאלה כמו על-כן דחליתי ואיראה (איוב ל״ב ו׳) וכן הוא בפי' ואף בספרינו כל אשר-יצום ואיתנו [illegible] לעולם לא .יאמר מואלה [illegible] טעם כמו להגברתי בתחלת הספר, וכל שלשלת שבספרי אמת תמצאות לאתנח ונמצאות לסילוק כי אין חד [illegible] עולה ויורד ואחריו רביע מוגרש ולא יבא [illegible] ואלה עיניך (איוב י״ד ג׳) ואין כמוהו חוץ מ[illegible] שלשלת [illegible] פסקו ומנינו בתחלת הספר בכלל המשרתים, וחד [illegible]

ולכן [illegible] בהגהותי זה לא אמר [illegible] (תהלים כ״ב) כי [illegible] לא כל הספרים שבכולם [illegible] כרביע מוגרש עד [illegible] ואת [illegible] בטעמו ואלה [illegible] וחומתי בה גירסת [illegible] כי ספק.

[Marginal notes, right margin:] ומצא תבונות [illegible] שבין שירה בה שיר [illegible] ויהוא ברביע מוגרש [illegible] שיר מזמור לדוד (ק״ח) שיר מזמור [illegible] הסילוק [illegible] תיבת הרביע [illegible] הסילוק [illegible] והיא בקולו [illegible] הסילוק [illegible] בה תנועה [illegible] נחתה [illegible] [illegible] ואלה מדינים נפתה [illegible] והיה לא [illegible] עד כי ברביע מוגרש ולכן על כרחך נכתבה מלרע

[Marginal notes, left margin:] וכן יורד [illegible] חסד (תהלים ק״ח) [illegible] ואתר ערוכה [illegible] והיא [illegible] ויגד כולם ואו [illegible] עוד אלהים [illegible] חסד [illegible] רחום וחנון [illegible] ארך אפים ורב חסד (ק״ה) [illegible]

פרק ב' הדיבור על הפסוק

כבר כתבתי במשפטי הטעמים שער ב' פ"ב כי הפסוק שלימותו מאלו הטעמים
ולא הונח להפסקת הענין כ"א להפסקת הדיבור כאשר ביארנו שם שתי תיבות
אולם לא יוכן לקבל הלשון להצמידם יחד כדבור לפי חוקות תפארת הלשון והמליצה
ולכן נמצא פסיק בינהם להפסיק מעט בינהם, ויש שם חמשה ספקות לפסק הזה
כמבואר שם היטב.

פרק ג'

על חניית המשרתים לטעמיהם.

שופר מונח לבדו. משרת לד' טעמים לדחי ולאתנח ולזקף ולסילוק במקומות ידועים.

שופר מונח למעלה לגרשיים, ולרביע גדול, ולאתנח ולסילוק.

שופר מהפך הנקרא פונה. משרת ראשון לתשעה טעמים והיינו לזקף ולדחי ולרביע קטן ולפזר
כשיש להם ב' משרתים, ולאתנח ולסילוק ולרביע מונח כשיש להם ג' משרתים.
ולתלישא לגרשיים ולרביע גדול לו. משרת כמו מהפך לבדו ויחידי.

מרכא משרת לשבעה טעמים לרביע מונח, ולזקף, ולרביע קטן/סמוך ולפניו
ומשרת לדחי ולאתנח ולסילוק במקומות ידועים וכן לשלשלת גדול

אזלא לו משרת כמו הראשון לפזר קטן כי משרתים דהראשון לסילוק קטן ג' משרתים במקומות ידועים.

גלגל לו משרת כמו לשני טעמים לפזר לפזר ולעולה ויורד.

טרחא כמאילה משרת ראשון לד' טעמים לאתנח ולסילוק ולשלשלת ולרביע מונח במקומות ידועים

צינורית לו תשמש לשום טעם ואל היא עבד לשני משרתים לבד למרכא ולמהפך וכבר פרשתי
בתחלת הספר מהותם ולמה לה ימנה. ובמעט מקומות מצאנוה בצירוף המאילה.

שלשלת קטן משרת לג' טעמים לסילוק ולאתנח ולרביע הבא במקום אתנח.

שער ג׳

של שמות הטעמים

פרק א

מה שראוי להיות שכן על דרך חוק ולא ידובר.

שלשלת גדול אי אפשר שלא סלוק אחריו, והיינו מהתנאי זה הוא אחד לאחריו רביע מוגרש והוא ודוקא, כי אילה לך, אלוה מעוזך (איוב ל״ו ו׳) ובמקצת ספרים נמצא [illegible] הצדיקים, (תהלים קל״ב ג׳) ואין בן בספרים הטובים [illegible] בפסוק, ומן התלמידים נראה לדעת [illegible] בגורלו ומספקה שהוא טעות סופר [illegible] בספר.

צינור כבר כתבתי שהוא מן הטעמים המתחלפין ולעולם עולה ויורד אחריו אבל לא תמצא הגלגל מבוא בינתים, ואף אין מקום לגלגל שתבא הצינור לרביע והוא ההבדל שבין הגלגל ההוא יונחהו אופן ובין היום ההוא יהי׳ חלק (איוב ג׳), כי פסוק והיינו כלל קצת המעדה [illegible] שאחרי הצינור לעולה ויורד כמבואר על [illegible] כי אז יקרא רביע ותמורת הגלגל השלשת לעולה ויורד, ובמקום אחד לבד נמצא [illegible] ספרי הדפוס צינור מלפני עולה ויורד אחריו והוא כי לא אל חפץ רשע אתה (תהלים ה׳ ה׳) ובכל דבר׳ לפי אל חפץ רשע, אתה ובכל נראה, [illegible]

רביע מוגרש אי אפשר שלא יהי׳ אחריו הסלוק רק במקומות מעטים יתמצא בינתים [illegible] וכבר הבדלתי לעיל שער ב׳ פסוק [illegible] בדין רביע מוגרש שלא יתקיים רק במקומות.

רביע קטן לא יתכן אחריו רק עולה ויורד לבדו כמבואר לעיל.

דחי לעולם סמוך אחריו אתנח חוץ מפסוק שאין ראוי לאתנח לבוא אחריו אז הרביע מוגרש ואחריו הסלוק בתנאים המבוארים לעיל. [ועיין שערי נעימה שער א׳ פס״ב]

וכבר כתבתי לעיל שער ב׳ פסוק מתי תתקיים הדחי ומתי תתבטל והיינו שאם יצטרך כי שלשה לאתנח לא יקדמנו דחי רק הרביע או הלגרמיה כמו משלי א׳ ט׳, וכ״ה [illegible] וה״ט [illegible] וכן ג״ם ו׳ ג׳, ומשלי ו׳ כ׳ ו׳, ו״ה ה׳, ולא [illegible] [illegible] בדחי לא ברביע, או שיתחלף הדחי אל לגרמיה כמו איוב ב׳ ה׳, גם ה׳ ו׳. פעם בחוץ פעם ברחובות (משלי ז׳ י״ב) ואלה חלקת הטעמים האלהים והצינור והרביע מוגרש והרביע קטן והדחי מדוקים לשמונה טעמים והם האלה לסלוק והצינור לרביע ועולה ויורד, והרביע מוגרש אל הסלוק ואל הלגרמיה, והדחי לאתנח והרביע מוגרש והרביע קטן לעולה ויורד.

פרק ב

מה שהוא שייך אל דרך הביטוי לעבור ממנו.

הפחד לא יקדימנו שום טעם כי הוא גורם [illegible] ויורד לפעמים ועל יתבאר ומחרין
כל הטעמים רוצן מן אתנח גדול ורביע קטן ועולה ויורד ורביע כסגתי
הפסר [illegible] מן הטעמים במתכרפין על יתבאר ומחרין

הצעקה כמו כי אין בפיהו נכונה קרבם הוות (תהלים ה' י')

והסילוד ויאמר ארחמך ה' חזקי (תהלים יח ב) מזמור שיר חנכת הבית לדוד (תהלים ל' א')
אף בלב עולות תפעלון בארץ חמס ידיכם תפלסון (תהלים נח ג) ~~[illegible]~~

והרגש ~~[illegible]~~ בני אם יפתוך חטאים אל תבא (משלי א' י')
(תהלים כב א) הללויה הללי נפשי את ה' (תהלים קמו א) לדוד אליך ה' נפשי אשא

והרגש גדול עד יפלח חץ כבדו כמהר צפור אל פח ~~[illegible]~~ (משלי ז' כג) רוממו ה'
אלהינו (תהלים צט ה) [illegible]

ולגרמי למי אוי למי אבוי למי מדינים למי שיח (משלי כג כט)
על זאת יתפלל כל חסיד אליך (תהלים לב ו) ~~[illegible]~~ חכמות [illegible]
(משלי כג כט)

והדחי אם תכתוש את האויל במכתש בתוך הריפות בעלי (משלי כז כב)
~~[illegible]~~ כי לא יבינו אל פעלת ה' ואל מעשה ידיו (תהלים כח ה) [illegible] (איוב ג' ה') [illegible] ברביע גדול [illegible]

והאנחה יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך (תהלים יט טו) [illegible]
משחך אלהים אלהיך (תהלים מה ח) [illegible]
[illegible] אלהיך בדחי [illegible]
[illegible] ה' [illegible] אלהים [illegible].

לגרמיה יתכן אחריו לגרמיה כמוהו, ויתכן אחריו

רביע גדול אף, שוכני בתי-חומר אשר בעפר יסודם (איוב ד׳ יט)
בהתהלכך, תנחה אותך בשכבך (משלי ו׳ כב)
ורביע קטן מי זה, מעלים עצה בלי דעת (איוב מב ג) ויהי כשמע, אדני אלהים [illegible] (תהלים [illegible])
והדחי מברך רעהו, בקול גדול (משלי כז יד) למען ידעו דור אחרון (תהלים עח ו)
והאתנח גשם, אל-תפתח [illegible] (משלי [illegible]) [illegible] בחדו-קרב (תהלים [illegible])
עדים, רעה רעה ונסתר (משלי כב ג) אל-זה, ואתה עלי [illegible]
(איוב יג יב) לדוד, אל-תתחר במרעים (תהלים לז א) לדוד, ריבה ה׳
(תהלים לה א)
והצינור כי, יומם ולילה תכבד עלי ידך (תהלים לב ד) כי [illegible] כי,
יומם ולילה, דמי, לה׳ (תהלים לב ו)
והוא רחום יכפר עון ולא ישחית (תהלים עח לח)
והפזר כי לא-בזה, ולא שקץ ענות עני (תהלים כב כה) שוא, ודבר-כזב (משלי ל ח)
ויש שוא [illegible]
לפזר [illegible]
אתה, ידך גוים הורשת (תהלים מד ג) [illegible]
והסילוק ואשר היא יבין דרכו (משלי [illegible]) [illegible]
[illegible]
ולב יב.

רביע גדול יתכן אחריו רביע כמוהו ויתכן אחריו

רביע קטן הנה הגבר לא-ישים אלהים מעוזו (תהלים נב ט)
ורביע מוגרש בשאון ואתנח הפסוק בחצרות בית ה׳ בתוככי ירושלים הללויה (תהלים קטז)
והדחי ה׳ אמר אלי (תהלים ב ז)
ולגרמיה יתמו חטאים מן-הארץ ורשעים עוד אינם (תהלים קד) [illegible]
(תהלים [illegible]) [illegible]
ואתנח השלישי, קול שועי מלכי ואלהי (תהלים ה ג) נהר פלגיו ישמחו עיר אלהים (תהלים מו ה)
וצינור הושיענו ה׳ אלהינו וקבצנו (תהלים קו מז)

ולאויה לא יבא אחריו חוץ מהנזכרים.

העולה ויורד יתכן אחרון (בלהטעמים) חוץ מן הצנור והרביע[illegible]
ועולה ויורד כאתנח ואפילו השלשלת
ולפעמים אחרון בנגינה גדולה לבד כי כפלים לתושיה
ודע כי ישה לך אלוה (איוב יא ו)
ובכך הזכרתי כי העולה ויורד לא יתכן להיות
בתחלת הפסוק כלל ואם בכל נגון משרת בתחלת
הפסוק ואין לפניו כי אם מלה בזעירא הראוי להנגן
עם תחלת המלה הזעירא היינו ברביע קטן כמו
כל שיר המעלות דתהלים כל תיבת המעלות
בעולה ויורד ומלת תיבת שיר ברביע ואף
כי העולה ויורד בתיבה שאחריו וכן יבוא המעלות
ברביע ותיבת שיר במשרת כמו שיר המעלות
לדוד, שיר המעלות לשלמה · אבל שיר המעלות
ממעמקים דהנ״ל · תיבת המעלות באתנח בעבור
כי הפסוק הזה איננו כמו בעל שני חלקים ויבוא
האתנח בסוף החלק הראשון כמשפט וכל [illegible]
בעלי ג׳ חלקים ויבוא ~~בסוף~~ העולה ויורד בסוף
החלק הראשון כמשפט הפסוקים בעלי ג׳ הפסקים,
ובכך הזכרתי כי ~~[illegible]~~ העולה ויורד בכל הספרים
ומלת ~~כמו~~ הסגולתו בתוך ספרים שנתפשטו
שאין דרכו לפניו כן העולה ויורד לא ~~[illegible]~~
אבל דרכו או רביע כמו כפי הדרכו.
ודע שבהרבה ספרי הדפוס השמיטו לפעמים
העולה ומקף המורד לבדו ונתנו יד לטעותם
לספק ולא כן בס״ע וכו׳.

האתנח יתכן אחרון הסילוק והרביע מוגרש והשלשלת גדול וגרש·
~~[illegible]~~ ולא יהיו לפניו חוץ מן ארבעה מלה.

סילוק הוא סוף פסוק יתכן אחרון כל הטעמים

שער ג׳ פרק ג׳

הטעמים המונחים לפני זה שאחר זה .

אחר הסילוק ימנעו כל הטעמים

אחר האתנח נמנעו כל הטעמים חוץ מן הסילוק והרביע והשלשלת ובמקומות מעטים יקבל אחריו הלגרמיה .

אחר הזקף נמנעו כל הטעמים חוץ מן האתנח ,והרביע ~~[illegible]~~ והסילוק שאין אתנח יתכן אחרון הרביע מוגרש .

אחר רביע מוגרש לא יתכן כי אם סילוק לבדו ובמקומות מעטים לגרמיה [illegible]

אחר רביע גדול לא ימצא כי אם [illegible] ושלשלת וסילוק [illegible]

אחר רביע קטן נמנעו כל הטעמים חוץ מגלה ומונח [illegible]

[illegible] כמו כן [illegible]

אחר השלשלת נמנעו כל הטעמים חוץ מן הסילוק והמקום

אחר לבד [illegible] ואחריו רביע מוגרש . [illegible]

אחר הצנור נמנעו כל הטעמים חוץ מן [illegible] רביע ועולה ויורד (מזמור [illegible])

אחר עולה ויורד לא נמצאו כי אם הצנור [illegible] ועולה ויורד .

אחר הפזר לא נמצאו כי אם שלשלת ועולה ויורד לבד ואחר כל הטעמים [illegible] .

אחר לגרמיה לא ימצא כי אם עולה ויורד והרביע מוגרש והשלשלת ([illegible])

ועלה [illegible] לא יתכנו להיות כולם יחד בפסוק אחד

[illegible] פסוקים [illegible] יחד והם במזמור [illegible] על-זאת יתפלל כל-חסיד אליך לעת מצוא רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו:

~~אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד ובמושב לצים לא ישב~~ ~~(תהלים א)~~

[illegible] יתפלל [illegible] היא [illegible] והשלשלת גדול והם הנמצאות בפסוק האחד במזמור סז ישמחו וירננו לאמים כי-תשפט עמים מישור ולאמים בארץ תנחם סלה:

~~[illegible] בנפשי יגון בלבבי יומם עד-אנה אשית עצות עד-אנה ירום איבי עלי~~ ~~(תהלים יג ג)~~

שער ג׳ פרק ד׳

סדר הטעמים האחד אחר אחד.

אחר הפזר רביע גדול (או זינור או לגרמי׳)
אחר רביע גדול דחי (או אתנח)
אחר הזינור עולה ויורד תבירה ולפעמים באמצעות הרביע קטן
אחר עולה ויורד דחי
אחר הדחי אתנח
אחר האתנח רביע מוגרש (או סלוק)
אחר רביע מוגרש סלוק
וזהו סדרם היותר נהוג ואותו תן כמבואר אצל לגרמיה.

שער ג׳ פרק ה׳

מספר משרתי כל אחד ואחד מאלה הטעמים

שמשי הספר ג׳, מהפך ומאלא וגלגל הוא ירח בן יומו, ולעולם הגלגל הוא הסמוך אליו.

שמש. הרביע גדול מהפך ומונח עולה.

שמש. הרביע קטן מרכא.

שמש. הרביע מוגרש מרכא ומאילא.

שמש. הצינור ד׳ מהפך ומרכא ומונח ומאלא [כי אעבור בסך (תהלים מ״ב ה׳) [illegible] בלגרמי וכן כתב [illegible] הצינור [illegible] 23 [illegible].

שמש העולה ויורד הוא הגלגל.

שמש. אזלא לגרמי מהפך ומרכא ועילוי

שמש. הדחי מרכא ומהפך ומונח והוא הקרוב אליו כי יוסיף על־חטאתו פשע (איוב ל״ד ל״ז).

שמש. האתנח ד׳ מהפך ומונח ומאילא ומרכא כי גדול ה׳ ומהלל מאד (תהלים צ״ו ד׳).

שמש. הסלוק ג׳ [illegible] מהפך ומאילא ומונח.

שער ג' פרק ו'

שמוש נעימות הנגינות

הנגינות שבתוך הספרים גם הם נקראות בשמות שמוש לדמוי להאריך
בנגון התיבה / והאות ההיא נקראת אות המחלקת / ולכן כל הנגינות
נקודות בשתה את הראוי להטעים חוץ מן הדחי שהוא שמוש לעולם
חוץ לתיבה בסוף מין ~~אלמלה~~ אותיות כמו שפרשתי אצלו שער א' פרק ה'
והנקודה וורד יש לו שני סימנים / וכמוהו רביע מוגרש כמבואר אצל
מקומם לעיל ס"ק פ"ו.

שלוש על הדחי הקודם לאתנח אפילו
במלה דגושה שאינה במלה ואין
לפניו שום מלה המחוברת אליו

בני אם־תקח אמרי (משלי ב' א')
בני תורתי אל־תשכח (שם ג' א')
בני לדברי הקשיבה (ד' כ')
בני לחכמתי הקשיבה (ה' א')
כי אם־יש אחרית (כ"ג י"ח)
דור אביו יקלל (משלי ל')
דור טהור בעיניו (שם
דור מה־רמו עיניו (שם
מלך אין לארבה (שם
ליש גבור בבהמה (שם
צופיה הליכות ביתה (שם
[illegible] ישמרו (שם ח' ל"ב)
[illegible] (שם ח' ...)
אני אהבי אהב (שם ח' י"ז)
שתים שאלתי מאתך (ל' ז')
תחת כי־שנאו דעת (א'
גבר מחליק על־רעהו (כ"ט ה')
[illegible] (כ"ט ט')

[illegible]

שלוש על הרביע הקודם לאתנח
במלה שאינה בס' משלי ואין [illegible]
בני אל־תלך בדרך אתם (משלי א')
[illegible] עולה כל־רמיה (י"ד) וכה רבים
רשע עשה פעלת־שקר (י"א י"ח) וכה רבים
טוב ינחיל בני־בנים (י"ג כ"ב)
אח נפשע מקרית־עז (י"ח י"ט)
מלך יושב על־כסא־דין (כ' ח')
טוב לשבת על־פנת־גג (כ"א ט' גם בפסוק י"ט גם ס"ו)
[illegible]

[illegible]

שלש על רביע ודחי תבורים בתחלת הפסוק ואין [illegible]
בספר משלי.
כן ארחות כל־בצע בצע (א'
כן הבא אל־אשת רעהו (ו' כ"ט)
בפה חנף ישחת רעהו (י"א ט')
טוב [illegible] (כ"ב ב') [illegible]
אויל ביום יודע כעסו (י"ב ט"ז) [illegible]
עקב ענוה יראת ה' (כ"ב ד') [illegible]
[illegible] (כ"ט ד')
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

שלשים [illegible] דספרי תהלים (זולת [illegible] השירים)
שנים [illegible] [illegible] הסלע [illegible].

1) ובקולי | ויענני מהר קדשו סלה (תהלי׳ ג ה)
2) יתפשו | [illegible] (שם [illegible])
3) תדבקנו | [illegible] (שם [illegible] ח)
4) עד־אנה | תסתיר את פניך ממני (שם יג ב)
5) עד אנה | ירום אויבי עלי (שם יג ג)
6) ונכתבה | [illegible] האלהים [illegible] (שם כ ח)
7) [illegible] | ויברך את עמו בשלום (שם כט יא)
8) העם | בחר לנחלה לו (שם לג יב)
9) שלו | יחדיו [illegible] (שם מא ח)
10) [illegible] | לעולם נודה סלה (שם מד ט)
11) ואחריהם | [illegible] סלה (שם מט יד)
12) כי־אלהים | שפט הוא סלה (שם נ ו)
13) [illegible] | מדבר צדק סלה (שם נב ה)
14) הסוררים | אל ירימו למו סלה (שם סו ז)
15) ולאמים | בארץ תנחם סלה (שם סז ה)
16) [illegible] | ותתעטף רוחי סלה (שם עז ד)
17) לדר ודר | אודיע אמונתך בפי (שם פט ב)
18) שמים | תכן אמונתך בהם (שם פט ג)
19) [illegible] | [illegible] סלה (שם [illegible])
([illegible])
20) [illegible] | [illegible] (שם [illegible])
21) [illegible] | [illegible] סלה (שם [illegible])
22) [illegible]
23) [illegible] | [illegible] (שם [illegible])

[illegible marginal notes]

ונמנה קמצ׳ והם :

24) ... (עמוס ו׳ י׳)

25) וחברו (שם כב׳ לג׳)

ולקצה בחולם והם

26) ... (איוב ה׳ יט׳)

27) ... כי ... לך אלהי ... (שם יז׳ ו׳) [illegible]

28) ... כי ... (שם טו׳ כג׳)

30) ... עיניו לו. (שם יז׳ ט׳)

31) על כן ... (שם לב׳ ג׳)

32) כל אשר ... (שם לו׳ יב׳)

33) ... כי ... (שם ז׳ כג׳)

הרי בכלם ... דפסקין ... תבוסין לאתנח ... רביע מונח כי ... חוץ מן ... שבא דפסוק ... ... דלא פסקין ... רביע ... חוץ מן ... [illegible]

[illegible]

הנסוגים והשלמה [illegible] בסוף [illegible]. כך מצאתי בספר כ״י [illegible] אחר הסילוק

ואלה בס׳ איוב

ואלו התיבות שמצאתים נסוגה אחור מפני הסילוק

הֹרָה גָבֶר (ג׳ ג׳) [illegible]

ולא־ישנה לו (לג׳ יד)

[illegible]

ויבואו לו, [illegible], [illegible]

כי־מצאו קבר [illegible]

יגיעי כח, לעמלי נפש, [illegible] חרב

קשי יום במרירי יום

עוזרי רהב ומועדי [illegible] לפועלי און

מעונשי [illegible] [illegible] (תהלים [illegible])

נורא הוד [illegible] (תהלים [illegible])

ולא־[illegible]

לא־ראו אור

ולא־ידעו אור [illegible] [illegible] חיל

ואל־[illegible] ולא־[illegible] עוד

[illegible] פיה [illegible]

נגעה בי [illegible]

[illegible] אל [illegible] (תהלים [illegible])

[illegible]

נגה אור [illegible] רהב [illegible]

[illegible]

[illegible] חשך [illegible]

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

ואלו שלא נסוגו לאחור בסילוק

אל־[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

בלי דעת [illegible] דעת [illegible]

[illegible] לו [illegible] לו
ותחולל לו

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

תהלך [illegible]

[illegible] (ג׳ טו)
[illegible]

ולא־[illegible] לו.
[illegible] לו

[illegible] (לא׳ לה)

[illegible]

[illegible] לו. [illegible]
[illegible] לו.

[illegible] נחת, [illegible] לו [illegible]

~~[illegible]~~ [illegible] (תהלים [illegible])
ותוספת [illegible] לו (תהלים [illegible])

[illegible] [illegible] כי לא יסוג לאחור [illegible] [illegible] אחריהם [illegible]
~~[illegible]~~

אבן כספי נשה אלינו בדבריו ושלח אור במגילה כדין ויש אור ברבינו ... עבר הוא
נשה אליו אור פניך ה' (תהלים ד' ז') ... הרבינו ... אלהים והראוי לאלהות ... פני המרים
אור פניך ה' שלח אור ... ואמת ... ה' אלהים (תהלים ד' ז') ...
[illegible]

[illegible]

ואם אין ... [illegible]

[illegible]

וכן אלהינו ... [illegible]

[illegible]

וכל ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ונראה תמיה לבן זל הדברים האלה ויתיישבו לך כמה פסוקים הנראים דבוקים ונפרדים מאמ[illegible] הנחת.
פסק הטעמים כגון פ' במדבר ג' פסוק כ"א אֵלֶּה הֵם מִשְׁפְּחֹת הַגֵּרְשֻׁנִּי: הפסוק
הזה שינה בטעמו [illegible] ודרך הפסוק כי היה ראוי [illegible] [illegible] מרפו סוף פסוק כפירא
הפסוק כ"ז ופסוק ל"ג אֵלֶּה הֵם מִשְׁפְּחֹת הַקְּהָתִי: אֵלֶּה הֵם מִשְׁפְּחֹת הַמְּרָרִי: אולם
כמו נזיין בתיבת [illegible] [illegible] שהיה נחלקת [illegible] [illegible] הדברי המתחלה עד השלום
נח [illegible] לכן [illegible] הזה [illegible] לסיום בתיבה [illegible] תיבת הסיום הגרשני ולכן
על [illegible] משפחות [illegible] [illegible] ועל [illegible] ולא אלה [illegible] כי [illegible] [illegible] [illegible]
משפחות [illegible] [illegible] [illegible] משפחות [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

פרק [illegible] כי [illegible] כי נ״ב בטעם [illegible] ואת [illegible]
[illegible] כי [illegible] [illegible] כי [illegible] [illegible]
נ״ב בטעם [illegible] [illegible] ב״ק בטעם [illegible]
[illegible] נ״ב בטעם [illegible] בטעם
[illegible] סופרים [illegible] [illegible] כי [illegible]
[illegible] כי [illegible] נ״ב בטעם [illegible]
~~[illegible] כי בכלל [illegible]~~
~~[illegible] נ״ב~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
בין [illegible] פסוק [illegible] ס״א בכלל

רי״ו פסוק ס״א
[illegible] פסוק [illegible] כי [illegible]
[illegible] כי [illegible] בכלל [illegible]
[illegible] נ״ב [illegible] פסוק
[illegible]
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~

א׳ א) כי [illegible] [illegible]
ה׳ ב) כי לא אל חפץ רשע אתה, [illegible] בטעם [illegible]
ג) כי אין בפיהו נכונה [illegible] נ״ב בטעם [illegible] כי אין
ו׳ ד) כי אין במות זכרך [illegible] בטעם [illegible]
[illegible]
[illegible] בטעם [illegible] נ״ב בטעם

ט׳ ז) כי לא לנצח ישכח אביון [illegible]
~~[illegible]~~
יא ח) כי הנה הרשעים ידרכון קשת [illegible]
יו ט) כי לא תעזוב נפשי לשאול [illegible] בטעם [illegible]
יח י) כי מי אלוה מבלעדי ה׳ [illegible]

~~[illegible]~~
~~[illegible] פסוק [illegible]~~

כב יא) כי לא בזה ולא שקץ ענות עני [illegible]
[illegible]
[illegible]

כד יב) כי הוא על ימים יסדה [illegible]

כח יג) כי לא יבינו אל פעולת ה׳ [illegible] ואל מעשה ידיו
ל יד) כי רגע באפו חיים ברצונו [illegible] כי רגע באפו
לא טו) כי כלו ביגון חיי [illegible]
טז) כי [illegible]
לב יז) כי יומם ולילה תכבד עלי ידך [illegible]
לג יח) כי הוא אמר ויהי [illegible]
לה יט) כי לא שלום ידברו [illegible]
לז כ) כי זרועות רשעים תשברנה [illegible] כי [illegible]
כא) כי רשעים יאבדו [illegible]
כב) כי ה׳ אוהב משפט [illegible]

~~[illegible]~~

מ׳ כג) כי אפפו עלי רעות עד אין מספר [illegible]
[illegible] פסוק.

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
[illegible] כי [illegible] פסוק

מד 24) כי לא בחרבם ירשו ארץ [illegible]
25) כי לא בקשתי אבטח [illegible]
26) כי שחה לעפר נפשנו [illegible]
מח 26) כי זה אלהים אלהינו עולם ועד [illegible] פסוק [illegible] כי [illegible]
מט 27) כי יראה חכמים ימותו [illegible]
28) כי לא במותו יקח הכל [illegible]
נא 29) כי לא תחפוץ זבח ואתנה [illegible] בטעם [illegible] בטעם
נד 30) כי זרים קמו עלי [illegible] כי [illegible]
נה 31) כי לא אויב יחרפני [illegible] כי [illegible]
נו 32) כי הצלת נפשי ממות [illegible] פסוק [illegible]
נט 33) כי הנה ארבו לנפשי [illegible] כי [illegible]
[illegible]
(סט) הושיעני אלהים [illegible]
סט 34) כי אלהים יושיע ציון ויבנה ערי יהודה [illegible]
[illegible]
[illegible]

א 35 כי אין חרצבות למותם ובריא אולם: ובו דגש׳

עה 36 כי לא במותו [illegible] ובו דגש׳

— 37 כי פי [illegible] ה' [illegible] ובו דגש׳ כי פיו

עח 38 כי לא האמינו באלהים ובו דגש׳

פא 39 כי חק לישראל הוא ובו דגש׳

פג 40 כי נועצו לב יחדו ובו דגש׳

פד 41 כי טוב יום בחצריך מאלף בחרתי הסתופף ובו דגש׳

— 42 כי שמש ומגן ה' אלהים ובו דגש׳

פו 43 כי [illegible] ירצה לב ובו דגש׳

ג 44 כי גדול [illegible] ועשה נפלאות ובו דגש׳ כי גדול עלי

בג 45 כי [illegible] ובו דגש׳

— 46 כי [illegible] ובו דגש׳

ה 47 כי שמחתני ה' בפעלך ובו דגש׳

— 48 כי הנה אויביך ה' כי הנה אויביך יאבדו ובו דגש׳ כי הנה אויביך ה'

צב 49 כי [illegible] ובו דגש׳ [illegible]

צה 50 כי אל גדול ה' ובו דגש׳
(כי [illegible])

צו 51 כי כל אלהי העמים אלילים יוד קטנה, ובו דגש׳ יוד קטנה

צז 52 כי [illegible] ובו דגש׳

צח 53 כי [illegible] ובו דגש׳

קי 54 כי פי רשע ופי מרמה עלי פתחו ובו דגש׳ כי פי רשע

קט 55 כי [illegible] ובו דגש׳

קטז 56 כי [illegible] ובו דגש׳ כי [illegible]
[illegible] ובו דגש׳

קיח 57 כי לא [illegible] ובו דגש׳

~~קיח כי [illegible] ובו דגש׳ כי לא [illegible]~~

קלד 58 ~~כי [illegible]~~ (אלא [illegible])

קלה 59 כי אני ידעתי כי גדול ה' ובו דגש׳

קלו 60 כי שם שאלונו שובינו [illegible] ובו דגש׳ [illegible]

קלז 61 כי [illegible] ובו דגש׳ [illegible]

62 כי [illegible] ובו דגש׳

[illegible]

ויש עשרה [illegible]

כי יוד קטנה ([illegible]) [illegible]

כי לא אל חפץ רשע (תהלים ה' ה') יוד קטנה
כי לא תעזוב נפשי (שם ט"ז י') יוד קטנה
כי [illegible] (שם [illegible]) יוד קטנה
כי לא [illegible] (שם [illegible]) יוד קטנה
כי כל אלהי העמים אלילים (שם צ"ו ה') יוד קטנה
כי לא [illegible] (שם [illegible]) יוד קטנה
כי [illegible] (משלי א' ט') יוד קטנה
כי [illegible] (שם [illegible]) יוד קטנה
כי לא [illegible] (שם [illegible]) יוד קטנה
כי לא [illegible] (איוב ה' ו') יוד קטנה
כי לא ידע [illegible] (שם [illegible])

[illegible]

משפטי הטעמים

חלק שני

יבאר משפטי טעמי שלשת הספרים תא"ם ואמת
היינו תהלים משלי איוב.

ודע [illegible] לעיון כי סדרתי בחוק הדקדוק על [illegible] [illegible] אמר לי כי [illegible]
[illegible] והנה הרב [illegible] יקר [illegible] לו כי [illegible] יהודה חיון [illegible]
[illegible] חסדך [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] וכן [illegible]
[illegible] דוח [illegible] דחה כי [illegible] לו [illegible] יהודה חיון [illegible] דוחו [illegible]
[illegible] (תהלים [illegible]) [illegible] וכן [illegible] דחה [illegible]